

**LATVIJAS VALSTS ARHĪVU
GENERĀLDIREKCIJA**

Šķūņu iela 11, Rīga, p/k Nr. 454, LV - 1047
tel. 212539. Fax 212539

06.12.95 Nr. 2.7-3/14

Valsts īpašuma
departaments

Uz Nr. _____

Sakarā ar Jūsu pieprasījumu nosūtām Latvijas sāimniecības attīstības plāna projekta kopiju no Latvijas Valsts vēstures arhīva fonda "Finansu ministrija" dokumentiem (6824.f., 1.apr., 138.lieta, 1.-51.lp.). Lieta, kurā atrodas minētais dokuments, datēta ar 1938. gadu, precīzs dokumenta sastādīšanas datums nav uzrādīts.

Pielikums: 51 lp., 1 eks.

Ģenerāldirektors

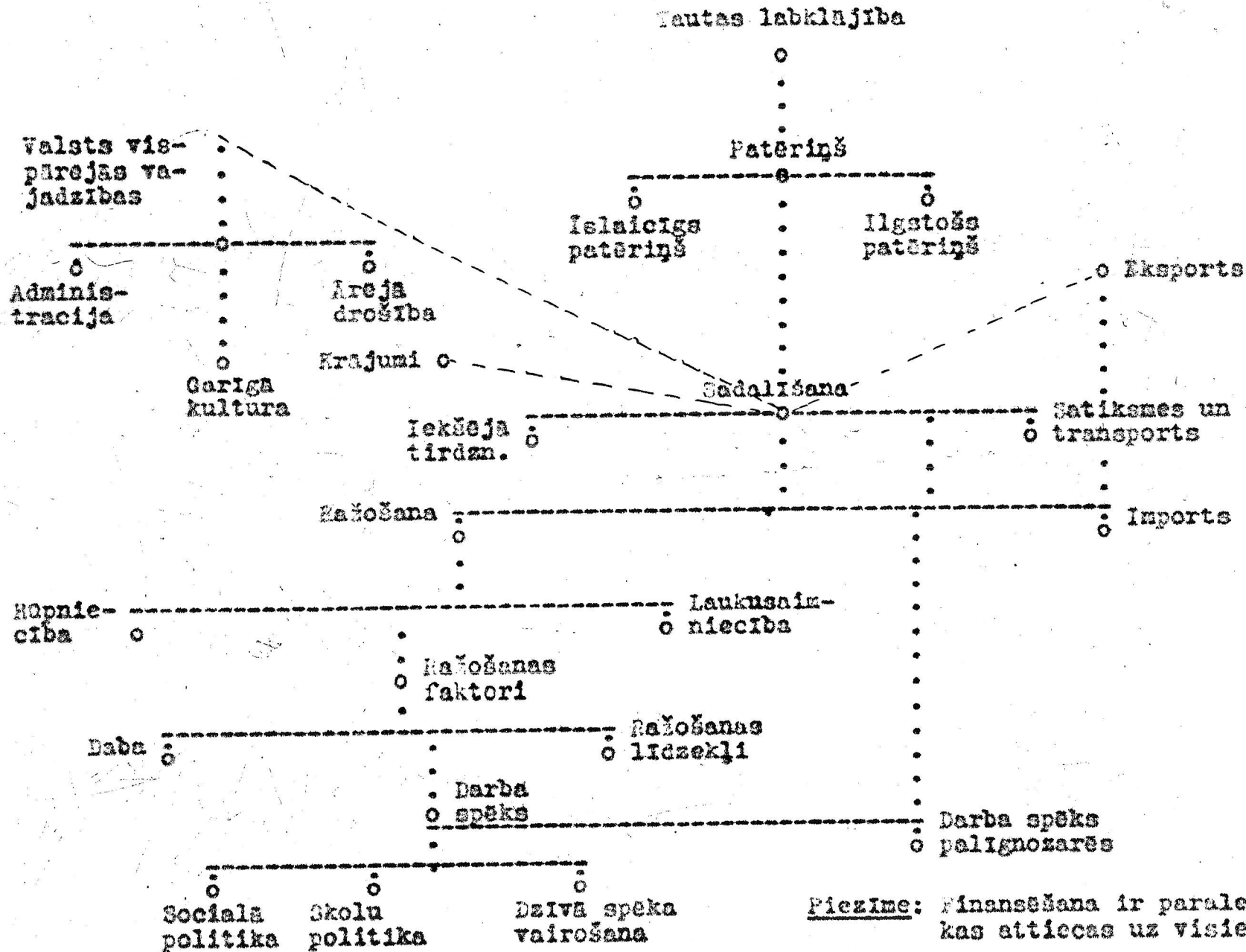
V. Štāls

Āboltiņa 22 65 32

6 gadu saimnieciskā plāna īstenošanas

1. Darba epāks - Ernsts, Jirgensons.
 - a) Sociālā politika - Ernsts.
 - b) Iedzīvotāju daudzums - Ernsts.
2. Administrācija - Kalniņš, Lavriņš, Furinš.
3. Izglītības politika - Kūponis, Sprancis.
4. Tautas garīgā kultūra - Lukstiņš, Kūponis.
5. Finansēšana - Zalpēters, Jansons, Drāke.
6. Ražošanas līdzekļi - Zalpēters, Ceichners.
7. Patēriņš - Ceichners, Cenne.
8. Lauksaimniecība - Bogens, Jirgensons.
9. Rūpniecība - Drāke, Kapepājs.
10. Dabas bagātības - Kapepājs, Drāke.
11. Mūvniecība - Kapepājs, Grīvalds.
12. Lekšu tirdzniecība - Māns, Ceichners.
13. Krūšu tirdzniecība - Bogens, Ceichners.
14. Satiksmē - Kapepājs, Grīvalds, Cenne.
15. Krūšu drošība - Balodis.

6 gadu tautsaimnieciskā plāna organizācijas shēmas projekts.

Piezīme: Finansēšana ir paralels jautājums, kas attiecas uz visiem posmiem.

20

T e z e s:
Jautājums par darba spēku.

1. Ikvienam pilsonim pēc savām spējam, tieši vai netieši, jā-
darbības piedalās ražošanas procesā.

2. Ražošanas visas nozarēs veicama pašu spēkiem.

- ✓ a) Izbeidzama arzenju laukstrādnieku ieviešana.
- b) Rūpniecībā nodarbināto skaits samazināms par 15.000. Ši-
ni nolūki, saimnieciska aprēķina robežus, izvedama rūp-
niecības racionalizācija, sevišķi kokrūpniecībā, kā arī
sašaurinama ražošanā tādās nozarēs, kurām nav šeit da-
biga pamats un kuras izdevīgāki ražojumus ievest no ar-
zenēm (tekstilrūpniecība u.c.).
- c) Tirdzniecībā nodarbināto skaits samazināms par 2.000. Sa-
mazināms arī sīko tirdzniecības uzņēmumu skaits; veici-
nama kopdarbība.
- d) Mājkaltotāju skaits samazināms par 2.000. Mājsaimniecī-
bas darbus nostādīt par katras nama mātes goda lietu.
Noteikt vecumu līdz kuram nevar ienest mājkaltotāja vie-
tu. No personām, kurām mazāk kā 3 mazgadīgu bērnu, bet
kuras nodarbina mājkaltotājus, ņemama sevišķa nodeva,
✓ (saistot to ar dzīvokļa nodokli) par labu Tautas dzīvā
spēka palielināšanas fondam.
- e) Dabīgā pieauguma ceļā kļāt nakošie darba spējīgie iedzi-
votāji piesaistāmi lauksaimniecības darbos - 18.000 -
20.000 strādnieku.
- f) Lauksaimniecības darbu mechanizācija izvedama ar tādu
apreķinu, lai arī atbrīvotos 2 - 3.000 strādnieku.
- g) Pārkartojot algotos darbiniekus pilsētās priekšroka uz
palikšanu darbā dodama tiem darbiniekiem, kas ilgāku
laiku dzīvojuši pilsētās.
- h) Lauksaimniecības darbos pirmā kārtā izlietojama pašu
saimniecība darvojošais darba spēks.
- i) Pastiprināma uz laukiem, sevišķi mazsaimniecībās, dzi-
vojošā darba spēka pārvietošanās uz lielākām saimniecī-
bām.

Uzskaites

Wink

2

k) Janu gaitas nenodarbināt personas vecākas par 15 gadiem.

3. Samazināms algoto darbinieku skaits valsts, pašvaldību un sabiedriskās iestādēs par 10%.

- a) Renākama iestāžu darbības un darba organizācijas vienkāršošana.
- b) Koveršams paralelisms iestāžu darbā.
- c) Darbinieku pieņemšanas dienestā saistama ar iepriekšēju kvalifikāciju, arī izvēloties uz mazākiem amatiem.
- d) Mazākas pilsētu pašvaldības apvienojamas ar lauku resp. pagastu pašvaldībām.

4. Pilsētās atbrīvotais darba spēks pārvietojams uz laukiem. Lauku iedzīvotāji atturami no ieplūšanas pilsētās.

- a) Uzlabojami dzīvokļu apstākļi uz laukiem. Līdztekus pastāvīgo laukstrādnieku dzīvokļu ierīkošanai, iekārtojamas dzīvojamās telpas arī izīrēšanai.
- b) Nav palielināma strādnieku iespēja pilsētās.
- c) Palielināms pastāvīgo gadu laukstrādnieku skaits uz 50.000.
- d) Turpināma nizdevumu un pabalstu izsniegšana deputātiem - gadu laukstrādniekiem mājlopu un inventāra iegādei.
- e) Turpināma ģimenes pieeaksu izsniegšana gadu laukstrādniekiem.
- f) Piešķirami atvaļinājumi un noteiktas brīvdienas arī laukstrādniekiem.
- g) Ilggadīgiem laukstrādniekiem sniedzama atbalsta lauku saimniecības nodarbinātībai un iegādāšanai personīgā īpašumā.
- h) Palielināma naudas aizroze uz laukiem, pēc iespējas pārvietojot uz turieni iestādes, sevišķi sabiedriskās apgādības, un uzņēmumus. Sekmējama pensionāru un dažāda cita veida pabalstu saņēmēju novietošānās uz dzīvi laukos.
- i) Algotas vietas iegādāšana pilsētā saistama ar iepriekšēju strādāšanu lauksaimniecības darbos.
- k) Nesākot pilsētās sabiedriskos darbus.
- l) Neizsniegt pabalstus darba apgādēs reģistrētiem darba meklētājiem.

Handwritten notes:
Ciklā...
17.12.1978
J. J.

Handwritten notes:
1.11.1978
" "

Handwritten marks:
c.
s.

- m) Partraucama ziņu publicēšana presē par dažādu pabalstu izsniegšanu pilsetu iedzīvotājiem.
5. Sabiedriskas aizgādības laukā izlīdzināma atšķirība starp pilsetu un lauku iedzīvotājiem.
- a) Valsts finansiāla līdzdalība apdrošināšanā slimību un nelaimes gadījumos attiecināma vienīgi uz lauku iedzīvotājiem.
 - b) Līdzšinejās valsts piemaksas slimo kasēm pilnā apmērā ieskaitamas Dzīves vakara nodrošināšanas fondā.
 - c) Slimo kase nodrošināmi visi algotie gada laukstrādnieki.
 - d) Gada laukstrādnieki, kuri saņēmuši ģimenes piemaksas, pēc 25 gadu nostrādāšanas un 70 gadu vecuma sasniegšanas nodrošināmi ar vecuma dienu pensiju.
 - e) Apvienojama viena sistēma slimo kases un nelaimes gadījumu apdrošināšanas organizācijas.
 - f) Uzlabojama sabiedriskā apgādība laukos; sevišķā vērība piegriežama sanitāriem un higiēniskiem apstākļiem lauku nespējnieku patveršanās; novietojamas uz laukiem arī pilsetu nespējnieku patveršanās un bērnu nami.
 - g) Pastiprināma sabiedrības jo plašāka līdzdalība sabiedriskas aizgādības darbā. Katram apgādājamam bērnam savu gādnieks (gada amats), kas izsekotu apgādības nepieciešamības cēloņiem, piemērotākam pabalsta veidam un viņa lietderīgai izlietošanai.
6. Iedzīvotāju skaits valstī līdz 1945.g.1.janvārim palielināms uz 2.015.000.
- a) Iedzīvotāju dabīgais pieaugums (dzimušo pārsvars par mirušiem) palielināms uz 10.000 gada.
 - b) Izvedama sistematiska propaganda, panākot lauku līdzšinejos uzskatos par dzimstības palielināšanas nozīmi atsevišķas ģimenes un valsts dzīvē; daudz bērnu ģimene - katra pilsoņa un tautas lepnums.
 - c) Plašākos apmēros izlietojams bārnīcas kā uzskatu parveidotajās iespāids; galvenajam konfesijām bērnu jāieņem noteikts, pozitīvs viedoklis dzimstības jautājumā.
 - d) Nodokļu politika piemērojams ģimenes nastu atvieglošanas princips; pastiprināmi nodokļi neprecētiem un bez bērnu ģimenēm.

6

- e) Ierobežojamas neprecēto pilsoņu tiesības civiltiesiskā laukā (piem. mantošanas tiesības).
- f) Daudz bērnu ģimeņu atbalstīšana piemērojams izlases princips, atbalstot morāli un fiziski veltīgu individu pēcnācējus.
- g) Pabalsti daudz bērnu ģimenēm izsniedzami galvenā kārtā tādās vērtībās, kuras dod iespēju pašu spēkiem sagādāt iztiku (piem. mājlopi, darba rīki, arodizglītība).
- f) Daudz bērnu ģimenēm piešķiramas priekšrocības pie ražoju-
ma nodošanas, izdarot pasūtījumus, kārtējot darišanas
dažādas iestādēs, ierījot dzīvojamās telpas.
- i) pie algotu vietu ienemšanas tādās nozarēs, kur liels dar-
ba spēka piedāvājums, priekšroka dodama daudz bērnu ģime-
ņu apgādātajiem.
- k) Sekmējams ģimenes dzīves nodibināšana starp lauku iedzi-
votajiem, sevišķi gadās jauniekiem, dodot iespēju saņemt
aizdevumus dzīves uzsākšanai. Aizdevumu atmaksa saistama
ar dzīvošanas ilgumu uz laukiem un bērnu skaitu ģimenē.
- l) Samazināma zīdaiņu mirstība uz 1000 attiecīgā vecuma bēr-
niem no 85 1937. gada uz 70.
- m) Turpināma zīdaiņu pūriņu izsniegšana mazturīgām dzemdē-
tajām.
- n) Turpināma veselības kopšanas propaganda. Paplašināms ve-
selības punktu tīkls.
- o) Samazināms pašnāvību un nelaimes gadījumu skaits. Padzi-
ļināma izpratne par daivības un veselības vērtību valsts
dzīvē.

7. Jaunatnes audzināšana pastiprināma pienākuma apziņa un darba
mīlestības izkopšana.

- a) Dibināmas lauksaimnieciska rakstura vasaras darba nomet-
nes jaunatnei, kura nestrādā algotu darbu, kā arī neat-
rodas amata mācībā. Darba nometne būtu obligātiska sā-
kot ar pilnu 15 gadu sasniegšanu. Līdztekus nodarbībām
lauksaimniecība piemērojama arī jaunatnes pilsoniskā un
militārā audzināšana. Nometnes atrastos lauku skolās
skolotāju vadībā, piesaistot arī maspulku pulciņu priekš-
niekus un diženaļos.

Administrācija.

Likumdošana.

1. Valsts, pašvaldību un privāto saimniecību un administratīvo iekārtu regulējošo likumu, noteikumu un instrukciju projektus izstrādājamam Finanšu ministrijas atsaukšam. Finanšu ministrijas pārstāvis pieaicināms jau pēc likumu, noteikumu vai instrukciju projektu izstrādāšanas.
2. Ārtākas orientēšanas labad plašākos apmēros (visur) izdarāma pastāvošo likumu un noteikumu kodificēšana.

B. Administratīvo orgānu funkcijas un kompetences.

1. Paralelisma novēršanai noteiktak (") jāizšķir un jānoska katra resora, valsts un pašvaldības iestāžu un uzņēmumu kā arī kameru funkcijas un kompetences.
2. Likvidējamas un apvienojamas iestādes un organizācijas, kas veic paralēlus darbus, vai kuru funkcijas un kompetences pēc rakstura un teritorijas var apvienot vienas amata personas vai organizācijas pārziņā.
3. Ātrākai atsevišķu jautājumu izšķiršanai izvedama visplašāka decentralizācija, atstājot centram instrūēšanu un pārraudzību
4. Apvienojami fondi ar līdzīgiem mērķiem. Kur fonda līdzekļu savākšana prasa daudz darba, savākšanas kārtība vienkāršojama. Fondi padodami pēc mērķiem un būtības radniecisko resoru pārziņā.
5. Veicināma iedzīvotāju līdzdalība un pašdarbību dažādu sabiedrisku uzdevumu pildīšanā.

C. Administratīvo orgānu darba racionalizācija.

1. Visiem resoriem, iestādēm un uzņēmumiem jāizved darba racionalizācija. Darba racionalizācijas petišanai pie Finanšu ministrijas nodibināms birojs.
 - a) atmetamas liekas birokrātiskas formalitātes un prasības kas apgrūtina privatpersonas un citas iestādes un rada lieku darbu.

- b) Visas valsts un pašvaldību iestādēs ievadama vienviedīga un moderna gramatvedības, darbvedības un noreķināšanas sistēma un moderni darba paņēmieni. Atmetama daudzo parakstu sistēma un visām atbildīgām amata personām piešķirama tiesība viņiem noteikto kompetenču robežās vest sarakstiņšanos tieši ar ieinteresētām iestādēm, izslēdzot lieko starpniecību. Pēc iespējas mazāk pielietojama birokrātiska sarakstiņšanās, bet nodibināma personīga sazināšanās ar attiecīgām amata personām un iestādēm.
- c) Statistisko ziņu vākšana noveršanā: privāto personu un dažādu iestāžu un uzņēmumu liekā apgrūtināšana. Ziņu vākšana centralizējama Valsts statistiskā pārvaldē. Citas iestādes - tikai ar Valsts statistiskās pārvaldes atļauju. Ziņu vākšanas saskaņošanai pie Valsts statistiskās pārvaldes nodibināma komisija.
- d) Vienkāršojama nodokļu uzlikšanas, aprēķināšanas un ievākšanas kārtība un to salīdzināšana starp valsti un pašvaldībām.
- e) Vienkāršojama noreķināšanas starp atsevišķiem resorciem par savstarpējiem palpojumiem.

Skolu politika.

Skolas ir mācības un audzināšanas iestādes, kurās sagatavo piemērotus darbiniekus tautas saimniecībai un darba; izkopj jaunatnes fiziisko, intelektuālo, aiztētisko un tikumisko izglītību, iesauzina jaunatni personiskā un sabiedriskā krietnībā, darba un tēvzemes mīlestības garā.

1. Skolu organizācija un iekārta.

a) Mācību programmas, plāni un ilgums.

- 1) Skolu programmas piešķiršanas reālās dzīves prasībām. Mūsu skolu programmas, daļai priekšmetu, ir pārāk teoretiskas un pašas. Mācītājs vienas izpēšana noteiktajā laikā rada manāmas grūtības. Programā paredzētā viela tiek mācīta tīri teoretiski, neparādot, ka mācīto vielu var piemērot praktiskajā dzīvē. Skolu darbā nopietnāka vērība piegriežama faktu iemācīšanai. Skolu darbā vairāk jāiet dziļumā, ne plašumā.
- 2) Pamatskolu 2 pēdējās klasēs lielāka vērība jāpiegriež praktiskām mācībām, dodot jauniešiem noteiktu turpmākas darbības virzienu. Lauku pamatskolās jaunatne ievadama lauksaimnieciska darba pareizā izpratnē, kamēr pilsētu pamatskolās pilsētās nepieciešama darba izpratnē un garā. Pamatskolu augstākajās klasēs iemācītās praktiskā darba zināšanas nodarēs arī tiem audzēkņiem, kas turpinās izglītības vīdējās vispārīzglītojošās mācības iestādēs.
- 3) Ģimnaziju programmas nopietnāka vērība piegriežama mācāmās vielas praktiskai pielietošanai. Ģimnazijas sagatavojot audzēkņus augstākās mācības iestādēs nevar atradināt savas apmeklētājas no praktiskā darba prasībām.
- 4) Arodu skolās galvenā vērība piegriežama savu aroda priekšmetu iemācīšanai. Arodu skolu absolventiem jāprot praktiski pildīt skolās mācītā aroda darbi.
- 4) Pie ģimnazijām, izņemot klasiskās ģimnazijas tipu, likvidējamas sagatavošanas klases.
- 6) Latvijas universitatē sazināšanas atsevišķo fakultātu mācību programmas teoretiskajā daļā.
- 7) Latvijas universitatē nosakami mācību plāni radot noteiktību studiju gaitā.
- 8) Latvijas Mākslas akadēmijā lielāka vērība piegriežama lietīšķai mākslai, lai sagatavotu darbiniekus mūsu mākslas rūpniecībai un amatniecībai.
- 9) Zemāko lauksaimniecības skolu programmas piešķiršanas praktiskam lauksaimniecības darbam, sagatavojot praktiskus mācītus lauksaimniekus.
- 10) Skolu audzēkņiem jāņem daļība savas skolas saimnieciskajos darbos. Skolai jāiemāca saviem audzēkņiem ne tikai programmas viela, bet jāiemāca arī strādāt.

- 4 -
- M
- 11) Mācību ilgums pēc iespējas saīsināms programu robežās, lai veltī jaunītnai neatturētu no praktiskā darba.

Pa skolu darba laiku prasams no audzēkņiem nopietns darbs, iemācot jaunatnei darba norīki un atbildības sajūtu par uzdevuma pareizu izpildīšanu. Augstskolu atsevišķās fakultātēs, klasēs, darbnīcās varētu saīsināt studiju laiku.

b) Audzināšanas un mācīšanas līdzekļi.

- 1) Nozīmīgi audzināšanas un mācīšanas līdzekļi, ārpus klases darba, ir: kopmītnes, jaunatnes organizācijās un brīvlaiku izmantošana.
- 2) Pie skolām, kuru audzēkņi nedzīvo savās vai radnieku ģimenēs, pēc iespējas iekārtojamas kopmītnes.
- 3) Skolās jaunatnes organizācijas apvienojams, neradot paralelismu darbā, pasargājot audzēkņus no atrašanās tiešajās skolas darbām. Jaunatnes vadība skolās jāuzņemas mazpulkim, kuru noorganizēšana un izveidošana skolās jāturpina.
- 4) Gadās vecākus skolu audzēkņus, kas nestrādā algota darba pilnā vai savu piederīgo lauku saimniecībās, pa vasaru novirzīt lauksaimniecības darbā.
- 5) Vasaras brīvlaikos jāorganizē skolotāju dežuras skolu audzēkņu darba vietās.

2. Mācības spēki.

- 1) Nopietna vērība jāpiegrieš labu un piemērotu mācības spēku sagatavošanai visām skolām. Vasaras brīvlaikos organizējami kursi arī vidusskolu skolotājiem.
- 2) Izstrādājami valsts augstāko mācības iestāžu mācības spēku štatu likumi.
- 3) Paaugstināmas skolotāju darba stundu nedēļas normas par 2 stundām ģimnazijās un arodu skolās.
- 4) Pārkartojamas mazāko vidusskolu vadītāju un to palīgu darba normas resp. atalgojumi.
- 5) Arodu skolās par vadītājiem ieceljami savu arodu specialisti.

3. Skolu tīkls.

- 1) Pamatskolas atverot, slēdzot un jaunas ēkas ceļot jāievēro starpresoru komisijas atzinumi par pamatskolu tīkla nākotnes plānu. Pamatskolu tīkla pārkaršanas un jauno celtnu projekts izstrādāts visiem apriņķiem starpresoru komisijā, kas darbojās no 1937.g. 4.IX - 1938.g. 19.III.
- 2) Izstrādājams skolu tīkls visām vidusskolām, pēc objektīva skolu nepieciešamības vērtējuma.
- 3) Ģimnazijas, kas atrodas muižu centros uz laukiem jāpārveido lauksaimniecības vidusskolās.

Ģimnaziņu skaits ir par lielu priekš tiem uzdevumiem, kādi ģimnazijām jāpilda. Turpmāk jāpieņem, ka ģimnazijās uzņemtu 2000 audzēkņus, no kuriem beigtu kursu 75% - 1500 (1937/38.m.g. visās ģimnazijās uzņemti 3.896 audzēkņi; ģimnazijas 1937/38.m.g. beiguši 2.197 audzēkņi). 1937/38.m.g. ģimnazijas beiguši tikai 56,31% no jaunākajā klasē uz-

prastiem. Pārveidojot ģimnazijas nebūtu jāķeras pie to slēgšanas un tā panāktu jaunatnes pareizu ievadīšanu praktiskajā dzīvē.

- 4) Jaunu arodu skolu atvēršana nebūtu vēlama. Izstrādājot skolu tīklu varētu pārskatīt arī arodu skolu vietas. Tā komerskolas varētu koncentrēt dzīvākos saimnieciskās dzīves centros.

Pielaižama vienīgi zoodāro skolu programmu pārskatīšana, sagatavojot darbiniekus, pēc kuriem rodas vajadzība.

4. Skolu tautsaimnieciskie uzdevumi valstī.

- 1) Visiem iespējamiem līdzekļiem jācenšas uzturēt mūsu tautas kulturas dzīvei atbilstošā tautas pamata izglītību.
- 2) Skolām jākārto apzināti pareizs darba spēka sadalījums visai tautsaimniecībai.
- 3) Katram darbam jāgatavo darbinieki, vienīgi reālo darba iespēju apmērā, ar pienācīgu izglītību, to nepārkapitalizējot.

No reālām darba iespējām nākamajos gados, atkarīgs mūsu skolu tīkls un darba plāsums.

Augstākās mācības iestādēs uzņemamo skaits stingri nosakams pēc vajadzīgo darbinieku daudzuma valstī. Pieņemot patreizējo skaitu par pamatu aprēķinām, 3/4 no 16.000 darbiniekiem, kuri varētu būt ar augstāko izglītību, dabūsim, ka katru gadu augstākās mācības iestādēs jābeidz ap 500 personās. No lūdzēju skaita izejot nosakams augstākās mācības iestādēs uzņemamo audzēkņu daudzums. Ja 7.11 beigtu, vajadzētu uzņemt apm. 700 audzēkņus, kas pa mācības iestādēm sadalītos šādi: Latvijas universitatē 500, Lauksaimniecības akademiā 100, Latvijas konservatorijā 80, Mākslas akademiā 30. (Faktiski 1938.g. rudenī uzņemti: Latvijas universitatē 1124, Konservatorijā 80, Mākslas akademiā 30). Atkarībā no uzņemamo skaita augstākās mācības iestādēs nosakams audzēkņu skaits ģimnazijās. Arodu skolu audzēkņu skaits normējams atkarībā no darba spēka nepieciešamības valstī.

Tautas kultura.

1. Reālo saimniecisko iespēju robežās jārod līdzekļi tautas kulturas izveidošanai un celšanai. Jāuztur pareiza saņērs starp saimniecisko labklājību un tautas kulturu. Augošai saimnieciskai labklājībai jārod līdzekļi pienācīgā augstumā noturēt tautas gara kulturu.
2. Kulturas vērtību pareiza nostādījums valstī uzskatāms par nācijas stiprāma un drošības zīmi. Lai tautas uzdevumus valstī stiprinātu vēl vairāk jāsekmē nacionālās kulturas uzplaukšana. Nacionālās apziņas nostiprināšanai nacionālais elements mūsu tautas kulturā ir nozīmīgākais faktors.
3. Visai tautai jānod vienāda iespēja baudīt kulturas sasniegumus un panākumus, radot līdzsvaru starp pilsētām un laukiem. Lauki jāsaista kulturas vērtību radīšanā un vienvērtīgā patērēšanā. Lauku kulturas pienākumi nostādami blakus pilsētu kulturas sasniegumiem.
4. Lauku sabiedriskās dzīves izveidošanai iekārtojamas publiskas telpas sarīkojumiem un ganākmēm. Publiskās telpas, kur vietējai sabiedrībai grūti uzbūvēt tautas namus, iekārtojamas skolās un izmantojamas tā, lai netraucētu skolu darbu. Tautas namus ceļot stingri jāievēro lietderība un iepriekš izstrādāts plāns.
5. Pienācīgi papildināmas publiskas bibliotēkas lauku pašvaldībās. Uz laukiem ir 604 bibliotēkas. Vienīgais lauku bibliotēku trūkums, ka tasīs trūkst jaunāko grāmatu. Turpmāk vajadzētu šo trūkumu novērst ar pašvaldību un Kulturas fonda atbalstu, kā arī modināt interesi iedzīvotējos par grāmatām.
6. Atbalstīt uz laukiem lauksaimniecības un citu populārzinātnisku žurnālu izplatīšanos.
7. Sekmēt tautas radio aparātu izplatīšanos uz laukiem, ciešāki saistot arī lauciniekus radio klausītāju saimei, lai patiesi izmantotu to plašo programmu, kādu laukiem sniegs radiofons.
8. Kultūrali-sabiedriskam darbam apvienojami visi sabiedriskie darbinieki uz laukiem, pieejaistot pie darba arvien plašākas lauku sabiedrības aprindās.
9. Būtu vēlams apvienot no centra izvirzīto sabiedrisko darbu priekš laukiem, lai panāktu vienmērīgu sadalījumu visiem pagastiem.

118

10. Kulturas fonda pabalstus vairāk piešķirt lauku kultūras dzīves celšanai.
11. Jāatbalsta zinātniskā pētniecība, sevišķi tautsaimniecības nozarēs, kas raksturīgas mūsu tautas dzīvei un darbam.
12. Nopietna vērība piegriežama mūsu dabas un zemes pētniecībai.
13. Ar iespējamām līdzekļiem jāatbalsta patiesas nacionālās mākslas darbi.
14. Kino biļešu cena paaugstināma par apm. 10 - 15%. Šie līdzekļi izlietojami teātru un operas pabalstiem.
15. Nacionālajai operai un Nacionālajam teātrim turpmāk piemaksas izsniedzamas no Kulturas fonda summām.
16. Nākamos gados ar Monumentālo celtnu fonda līdzekļiem ceļama Valsts bibliotēkas ēka.
17. Skolu ēkas ceļamas pēc faktiskās vajadzības un saimnieciskām iespējām. Pēc starpresoru komisijas, kas noteica tsutskolu tīklu valstī atzinušiem ceļama 401 jauna skolu ēka.

14

Tezes 6 gadu saimniecības plāna
finansēšanai.

1. Līdzekļu sagādāšana ražojošām nozarēm pirajā kārtā panākama
uzņēmumu vadības, darba racionalizācijas un kapitālu pārkār-
tošanas ceļā:

- a) Valsts uzņēmumi, monopoli un akciju sabiedrības ar valsts līdzdalību pakļaujami vienai vadībai.
- b) Proču cenu regulēšanas un ražojumu plānveidīgas sadalīšanas un ražošanas racionalizēšanas nolūkā atsevišķas ražošanas nozares sindicējamas.
- c) Pakāpeniski atraujami līdzekļi tām nozarēm, kas mūsu apstākļiem nav piemērotas, nododot tās citām, kurām mūsu zemē ir dabiskais pamats.

2. Samazināmi valsts un pašvaldību izdevumi un palielināmi ieņēmumi:

- a) Sastādot valsts un pašvaldību izdevumus būtu vēlams pikturēt pie sekojošām apmēra izdevumu kopsumām:
valsts izdevumiem apm. 180 milj.latu,
pilsētu pašvaldību - apm. 60 " " un
lauku pašvaldību - " 17 " "
- b) Palielināmi ieņēmumi no valsts un valsts autonomiem uzņēmumiem un akciju sabiedrībām ar valsts līdzdalību.

3. Pārkārtojami pastāvošie un ievēdami jauni nodokļi:

- a) Palielināms ienākuma nodokļu maksātāju skaits, pazeminot ienākuma nodokļa aplikšanas minimumu.
- b) Ienākuma nodokļa maksātāji pilsētās aplikami ar personālnodokli par labu pilsētu pašvaldībām.
- c) Ievēdams nodoklis no mājkalpotājiem, resp. kalponēm, ņemot šo nodokli no tiem darba devējiem, kuru ģimenes ir mazāk par 3 bērniem.
- d) Ievēdams apgrozības nodoklis manufaktūrai (vilnas, kokvilnas, sīda un lina audumiem), stikla izstrādājumiem un augu eļļām. Nodoklis ņemams no minēto produktu ražotājiem iekšzēmē un importieriem.
- e) Ievēdams vienreizējs vērtības pieauguma nodoklis tiem nekustamiem īpašumiem, kuri pēc 1936.g. 29.septembra nav mainījuši savus īpašniekus. Nodokļa nomaksu varētu sadalīt vairākos gados.

- 2.
- f) Ievodama vienreizējs kapitāla nodoklis no akciju sabiedrību pamatkapitāliem.
 - g) Muitas pieskaņojamas preču tirgus konjunkturai.
4. Laižamas apgrozībā jaundibināto akciju sabiedrību ar valsts piedalīšanos akcijas.
5. Izdarams iekšējais aizpēmums par 20 milj.latu par 5%.
6. Lai atvieglotu akciju laišanu apgrozībā un iekšējā aizpēmuma sekmīga realizēšana:
- a) Pazeminama reņšu likme par noguldījumiem un tekošiem rēķiniem un aizdevumiem, sevišķi hipotekariem.
 - b) Atceļama uzpēmēju atsvabināšana no drošības naudas par valsts būvēm un piegādēm.
 - c) Garantejama aizpēmama vērtspapīru uzpirksana par nominalvērtību.
7. Pakāpeniski palielinama Latvijas Bankas emisija par apm. 20 milj.latu, pielaižot svārstību naudas apgrozības amplitudā no 150 - 180 milj.latu.
8. Revidejama fondu saimniecība:
- a) Pārtraucama jaunu fondu dibināšana, jo daudzie fondi apgrūtina pārskatamību par valsts ienākumiem un sagādā pilsoņiem lieku darbu dažādu atvilkumu aprēķināšanā.
 - b) Maznozīmīgie fondi likvidejami, uzņemot vajadzīgās summas valsts budžetā.
 - c) Likvidejams Labības biroja aizpēmums Latvijas Bankā par zaudējumu tiesu, t.i. par 39 milj.latu, norakotot šo summu no valsts rezervēm resp. fondiem.
9. Nokārtojams Ķeguma spēkstacijas finansu jautājums:
- a) Ķeguma spēkstacijas būves nobeigšanai vajadzīgie līdzekļi apm. 12 milj.latu, kuru sagādāšanas kārtība līdz šim nav paredzēta, ņemami no valsts brīvām rezervēm.
 - b) Galīgai Ķeguma spēkstacijas saistību nokārtošanai, kuras līdz šim uzpēmusies valsts:
 - 1) Dibinama akciju sabiedrība ar valsts, pašvaldību un privatpersonu piedalīšanos, nosakot sabiedrības akciju kapitālu uz 25 - 30 milj. latu un garantējot 5% dividendi.
 - 2) Par pārējo summu, 40 - 45 milj.latu, izlaižamas Ķeguma obligācijas par 5% gadā.

26

- 3) Līdzšinējie valsts garantiju raksti, kuru termiņi izbeidzas 1942. un 1943.g.g. un parādu ziņmes Zviedrijas firmai „Sentab” apmaināmi pret jaunizlaistām obligācijām jeb akcijām.
10. Neievēdot jaunus nodokļus, nebūtu vēlams 1939.saimn.gadā ārpus valsts un pašvaldību budžetiem izdarīt kapitālu ieguldījumus, jeb norakstījumus no fondiem, izņemot Ķeguma spēkstačijas būvi, jo tas negatīvi atsauktos uz valsts finansēm un izsauktu prešu cenu celšanos.

P a t ē r i ņ a.

Uztura racionalizācija un pārkaršana galvenā kārtā varbūt tikai pakāpeniska, t.i. attīstība paredzama evolucionāra. Lai uztura racionalizāciju sekmētu:

1. Jānodibina īpašs institūts nacionāla uztura problēmas pētīšanai Latvijā.

2. Pēc šāda institūta atzinumiem jāizveid vajadzīgā propaganda. Skolās lielāka vērtība jāpiegriež uztura higiēnai, tēpat jāriko kurši un priekšlasījumi šajos jautājumos, apmācot lauku un pilsētu mācītājus.

Dzērieni.

I Īpaši vērtīgi augstāk pievestos motīvus par uztura higiēnu, jākonstatē, ka Latvijā patērē ļoti daudz degvīna un spirta dzeršanai - vairāk kā 5,5 litru absolūtā alkohola uz 1 aktīvi strādājošo vīrieti gadā. Šis patēriņš daudzums ierobežojams:

1. Jāpaaugstina spirta cenas dzeršanai;
2. Sabiedriskās sanāksmēs ierobežots vai noliedzams degvīna lietošana;
3. Ierobežojama laiks tirdzniecībai ar degvīnu netiekvien degvīna tirgotavās, bet arī krodsniecības uzņēmumos.

II Spirta un degvīna patēriņš dabiski ierobežots ar alus patēriņa pieaugšanu. Tā kā alus satur mazāk alkohola, bet alū ir arī dažas uzturvielas, piemēram 7,6% ogļhidrātu un 0,4% olbaltumvielu, tad alus patēriņš veicināms:

1. Jāpazemina alus cenas;
2. Jāuzlabo kvalitāte;
3. Krodsniecības uzņēmumos zināmos laikos atļaujama vienīgi tirdzniecība ar alu (atskaitot vīnus un bezalkohola dzērienus).

III Seksējamo augļu un ogu sulu, iesala dzērienu un vietējo vīnu patēriņš.

1. Ar augļu un ogu sulām un iesala dzērienu atvietošanas daļdaļas limonādes un augļu ūdeņi.

To lielā mērā varētu sasniegt netikvien ar zemākām cenām augļu un ogu sulām, bet šos dzērienus pildot līdzīgās pudelēs, kā augļudens un limonāds. Tagadšjo augļudegu lielo patēriņu, bet samērā mazo augļu sulu patēriņu varētu izsekaidrot ar lielāku cenu starpību, jo augļu sulas tiek pildītas lielāka tilpuma pudelēs. Pildījums tagad vairāk domāts vīnu atvietošanai, kas nebūtu pareizi.

Tabakas patēriņš ierobežojams. Cenas paaugstināšana vien, kā novērojumi rāda, nedod vajadzīgos panākumus patēriņa ierobežošanai - patērētāji pāriet uz lētākām šķirnēm. Tabakas patēriņa samazināšanos varētu sasniegt noliedzot smēķēšanu valsts, sabiedrisko un privāto iestāžu telpās un darba vietās.

Dzīvokļi. Ņemot vērā par higieniskiem dzīves apstākļiem un tautas veselību, katram Latvijas iedzīvotājam pienākas labs un veselīgs dzīvoklis.

Pilsētās.

1. apdzīvošanai izskaužami pagrabu dzīvokļi;
2. Samazināms iedzīvotāju skaits mazajos dzīvokļos uz 1 istabu.

Šai nolūkā jāpastiprina pilsētu dzīvokļu būvniecība, īpaši Rīgā. Lai 10 gadu laikā atbrīvotu tikai istabas - virtuves un 1 istabu dzīvokļus pagrabos Rīgā, ik gadus jāizbūvē 336 istabas, bet lai 10 gadu laikā samazinātu iedzīvotāju skaitu par 1/3 pārējos istabās - virtuvēs un 1 istabu dzīvokļos, jāizbūvē 1.664 istabas. Normālā dzīvokļu atjaunošana Rīgā prasīs ik gadus ap 3.000 ist., kas kopā ir 5.000 istabas. Pārējās pilsētās, tikai atjaunojot esošo dzīvokļu skaitu, jāizbūvē katru gadu ap 950 istabas, vai kopā Latvijas pilsētās 5.950 istabas.

(1937.g. Latvijas pilsētās būvētās 4.096 istabas, no tām Rīgā 3.317 istabas).

Lauku dzīvojamās ēkas. Normāli jāatjauno lauku dzīvojamās ēkas. Pieņemot, ka tuvākos gados atjaunošana var attiekties uz veselsaimniecību dzīvojamās ēkām, katru gadu jābūvē apm. 3.000 dzīvojamās ēkas. (Līdz šim ik gadus, sākot no 1930. - 1937.g., būvēti 3.193 dzīvojamās ēkas, ieskaitot jaunsaimniecības).

Laukstrādnieku dzīvokļi. Cenšoties izbūvēt tuvākos gados laukstrādnieku dzīvokļus tikai visās lielākās lauku saimniecībās (pāri par 50 ha zemes platības, kādu saimniecību ir ap 15.000, ap 3.000 ģimenes laukstrādniekiem dzīvokļi jau ir, kaut arī nevisai piemēroti), 6 gadu laikā būtu izbūvējami ap 12.000 laukstrādnieku dzīvokļi.

Apģērba un apavi. Īstīdīt par labu un lētu apģērbu, ciktāl tas atkaras no importēto izstrādājumu izlietošanas.

1. Jāģādā par isturīgiem vilnas audumiem, importējot tikai labu un isturīgu vilnu un vilnas izstrādājumus.
2. Katrā iekšzemes ražotās vilnas nepietiek, jāpanāk cenu pazemināšana un kvalitātes uzlabošana kokvilnas audumiem, kā mūsu patēriņa priekšmetam:
 - a) jāracionalizē vietēji kokvilnas rūpniecība;
 - b) audumu šķirnes, kas mūsu rūpniecībā iznāk dārgas, vai zemākas kvalitātes, jāievēd.
3. Sekmējama kokvilnas un lina audumu darba apģērbu patēriņš, kas ļauksnīcībā, tā rūpniecībā, aiztaupot vilnas audumus.
4. Jāuzlabo lina audumu kvalitāte, šos audumus izlietojot vietējam patēriņam.
5. Kā nozīmīgs patēriņa priekšmets izrādījušies gumijas apavi un galochas (1931.g. patēriņi apm. 13.000.000 - 1.400.000 pāri) tādēļ to patēriņš atbalstams.

Mēbeles. Lai par izdotiem līdzekļiem iegūtu tiešām labas un gaumīgas mēbeles, īpaši mazturīgākie pilsētu iedzīvotāji un lauku iedzīvotāji, tad:

1. Izstrādājami zināmi mēbeļu standarttipi, kas piemēroti pilsētu iedzīvotājiem, tāpat zināmi tipi, kas piemēroti lauku iedzīvotājiem.
2. Tā kā amatniekiem pašiem nav vajadzīgo līdzekļu šādu standarttipa mēbeļu krājumam turēšanai, piešķirami kredīti galvenieku sabiedrībām, šādu mēbeļu izgatavošanai.
3. Vienkāršāko mēbeļu zināmi izplatāmi lauksaimnieku biedrībās, tāpat amatnieku biedrībās, lai mēbeles pašūtot lauksaimniekiem būtu zināmi pirtures punkti un izvēle.

Kurināmais. Pie normas mēzu izmantošanas iegūstamais malkas daudzums nevarēs apmierināt visu malkas pieprasījumu un paredzams, ka ar malku turpmāk varēs segt tikai 40% no pieprasījuma.

1. Sekmējama racionalu krāpju un kurtuvju izbūve. Šai nolūkā apmācāmi amatnieki, tāpat izstrādājami paraugplāni smērē plītnis un krūānīs. Visiem būvētājiem, kas saņem valsts vai valsts kredītiestāžu atdevumus vai pabalstus, vai arī būvmateriālus uz atviegļotiem noteikumiem būtu jāpieturas būvniecībā pie šiem plāniem.
2. Pilsētās sekāējama centrālās apkures izbūve.
3. Pēc iespējas jācēnās kurināmas izlietot kūdrā.

Turisms. Sekmējot ārzenju, tāpat vietājo turismu, jāgādā:

1. Par piemērotām viesnīcām. Viesnīcu trūkumu izjūt īpaši Rīgas Jūrmalā, bet tas vajadzīgs arī dažās provinces pilsētās, kā Cēsis, Valmierā u.c., ne tikai ārzenju turistiem, bet arī pārtikušākiem vietējiem turistiem.
2. Turistu vajadzībām izbūvējami apmešanās punkti, ko varētu izdarīt paši lauksaimnieki, ja viņiem izsniegtu atbilstošus aizdevumus.
3. Izkopjamas skaistākās turisma vietas, ceļot skatu torņus, ierīkojot atpūtas vietas u.c.
4. Uzlabojami apstākļi līdzšinējās turistu apmešanās punktos, gādājot par nepieciešamām labierīcībām, īpaši pārgulēšanai.
5. Izkojamas nomaņas atvaļinājumu pavadīšanai, atvālot līdzekļus nomaņ-
ņu iekārtai.

Lauksaimniecība.

Vispārējās tēzes.

1. Turpinama lauksaimniecības vispusīga izveidošana, lai apgādātu vietējo tirgu ar visiem nepieciešamiem lauksaimniecības ražojumiem. Ar vispusīgu lauksaimniecības izveidošanu nodrošināsim viārākus ienākuma avotus, kas nav izdarāms pie vienuspusīgas lauksaimniecības. Specializēšanās izvedama pa atsevišķām saimniecībām, novadiem un apgabaliem, pie kam par apmatu ņemamas augsna, klimata, ražojumu izvērtēšana u.c. apstākļi.
2. Paplašināmas vienīgi tās lauksaimniecības nozares ar kurām varam sacensties pasaules tirgu. Kā galvenā nozare lauksaimniecības ražojumu eksporta uzskatāma lopkopība.
3. Nav kultivējamas jaunas lauksaimniecībā izmantojamās zemes, bet piegriešama verība esošo zemju uzlabošanai.
4. Valstij pārņemamas visas tās zemes, kuras nav lauksaimniecībā izmantojamās un nododamas Mežu departamenta rīcībā, izmantošanai mežsaimniecībā.
5. Turpinama mehanizācija un paceļama lauksaimniecības intensitāte.
6. Nodrošināmas lauksaimniecības ražojumu cenas, lai tās būtu virs pašizmaksas (10 - 15%).
7. Paceļamas ražas un panākams, lai tās nesvārstītos, bet paliktu stabilas. Ar ražu paceļšanu samazināsies ražojumu pašizmaksas.
8. Pakāpeniski un it sevišķi labos ražas gados uzkrājamas labību rezerves 1 gada vietējā patēriņa apmērā.
9. Paplašināms rajonu agronomu tīkls. Sevišķi tas attiecināms uz Latgali.
10. Paplašināma lauksaimniecības ražojumu pārstrādāšana un panākams, lai pārstrādāšanas izdevumi samazinātos.

Zemes kulturveidi.

1. Lauksaimniecībā izmantojamā zemes kopplatība samazināma par apm. 5%. Samazinājums panākams uz neizmantotās aramsemes, pļavu un ganību platībās.
2. Uz lauksaimniecībā izmantojamo zemju rēķina palielināmas mežu zemes.

Saimniecības.

1. Ar likumu noliedzams pastāvošās saimniecības sadalīt, kas attiecināms uz daives spējīgām saimniecībām.
2. Veicināma sīko līdz 10 ha lielo saimniecību apvienošana. Sīko saimniecību pirkšanai dodama priekšroka kaimiņam, ja tas grib savu saimniecību paplašināt un izsniedzams saimniecību pirkšanai kredīts, ja tāds vajadzīgs.
3. Panākams, lai samazinātos izrentēto un izgraudoto saimniecību skaits. Tas panākams:
 - a) pārdodot šīs saimniecības, priekšroka pirkšanā dodama rentniekam un graudniekam, atbalstot tos arī ar kredītu,
 - b) saimniecību iegūšanai priekšroka dodama tam ģimenēm, kuras var saimniecību apsaimniekot ar savu darba spēku,
 - c) izrentēto un izgraudoto saimniecību īpašniekiem palielināmi nodokļi par 50%.

Meliorācija.

1. Upju un novadgrāvju regulēšanai nākošos 6 gados ieguldāmi Ls 12.000.000,-.
2. Pastiprināma sīkā meliorācija. Katru gadu nodrenējami ap 15.000 ha. Tas panākams:
 - a) ieguldot sīkā meliorācijā katru gadu Ls 3.000.000,-. No šīs summas kā aizdevums izsniedzams Ls 2.000.000,-, bet pārējais ieguldāms no paša līdzekļiem,
 - b) darba izvešanai nepieciešamas 25 milj.gab.caurules. Līdz ar to mālu drenu ražošanas palielināma pieckārtīgi,
 - c) turpināma drenu izsniegšana ar valsts piemaksu Ls 0,03 par gabalu. Piemaksas katru gadu vajadzēs paredzēt Ls 750.000,-.

3. Des aramzemes meliorācijas pastiprināma ganību un pļavu meliorācija.
4. Mežu zemju meliorācijā nākošos 6 gados kopumā ieguldami Ls 6.000.000,-. Izveidot meliorāciju, vispirms piegriežama vērība labāko zemju nosusināšanai.

Laukkopība.

1. Līdzšinējā aramzemes platība nav palielināma, bet piegriežama vērība tās uzlabošanai un līdz ar to ražu pacelšanai. Aramzemi uzlabosim:
 - a) zemi rudenī aparot un labāki sastrādājot;
 - b) apkarojot nezāles, slimbības un kaitekļus;
 - c) piegriežot vērību mitruma jautājumam;
 - d) smilšu zemes ielabojamas ar zaļmēslošanu u.c.līdzekļiem;
 - e) uzlabojams sēklas materials, t.i. piegriežot vērību izturīgu un augstražīgu šķirņu audzēšanai.
2. Ar laukkopības ražojumiem nodrošināms vietējais patēriņš, lai šos ražojumus nevajadzētu importēt.
3. Eksportam no laukkopības jārāžo vienīgi:
 - a) lini;
 - b) zaļāju u.c. sēklas;
 - c) ārstniecības augi.
4. Pastiprināma lopkopībai nepieciešamo barības līdzekļu ražošana: mieži, auzas, zirņi u.c. pākšaugi, tirumā audzētie zaļāji - ābolipš, timotiņš u.c.
5. Heklējamas plašākas iespējas laukkopības ražojumu izvērtēšanai vietējā tirgū un šo ražojumu pārstrādāšanai (labības, sakņaugu, linu, cukurbiešu u.c.)
6. Atsevišķi laukkopības ražojumu nozares apmēri regulējami ar cenu politiku, lai nerastos šo produktu pārprodukcija.
7. Aramzeme turpmākos gados izmantojama pēc sekojoša sadalījuma:

24

Rudzī.....	250.000 ha
Kvieši:	
z.- kvieši.....	110.000 ha
v.- kvieši.....	<u>60.000 "</u>
	170.000 "
Mieži.....	180.000 "
Auzas.....	335.000 "
Mistrs.....	80.000 "
Zirņi u.c. pākšaugi.....	50.000 "
Lini.....	70.000 "
Kartupeļi.....	125.000 "
Sakņaugi.....	60.000 "
Papuve.....	200.000 "
Ābolipņš un tiruma zaļāji.....	600.000 "
Citas kultūras.....	10.000 "
Augļu un ogu dārzī.....	27.000 "
Uz laiku neapsēta zeme.....	<u>10.000 "</u>
	K o p ā 2.167.000 ha

Plavkopība.

1. Paplašināma pļavu kultivēšana:
 - a) izsniedzams šim vajadzībam kredīts;
 - b) palielināms nodarbināto mašīnu skaits par 100%.
2. Pļavu platības, kuras nav iespējams kultivēt, apmežojamas.
3. Piegrīžama vēriņa pļavu mēslošanai.

Ganības.

1. Ganību platības nav palielināmas, bet uzlabošanai piegrīžama lielāka vēriņa. Uzlabošana panākama ar zaļu sēklu pieeju un mēslošanu, bet tur kur uzlabošana šiem līdzekļiem nav iespējama - uzaramas un apsējamas par jaunu.
2. Ganības iedalāmas aplokos, lai tās racionāli varētu izmantot. Ar aploku ierīkošanu samazināsies ganu skaits, kas dos darba roku ietaupījumu.
3. Aploku ierīkošana atbalstāma no valsts puses, turpinot izsniegt vajadzīgās stiepules par pazemināto cenu.
4. Aplokus ierīkojot, lai aizvietotu daļu stabus, iecaudzējami vitoli, pie kuriem stiepules piestiprināt.

Dārzkopība.

1. Augļu dārzu platība turpmākos gados palielināma resp. augļu koku un ogu krāmu skaitam jāpieaug par 30%.

25

2. Paplašinama augļu pārstrādāšana un palielinams pārstrādāto ražojumu eksports.
3. Pacelams augļu dārzeņu ražas. Tas panākams:
 - a) augļu dārzeņus pienācīgi mēlojot;
 - b) apkarojot slimības un kaiteklus.
4. Iekšējā tirgū mākslīgās limonades pakāpeniski aizvietošanas ar ražotām no augļu sulām.
5. Paplašinams siltumnīcu skaits, lai dārzeņu cenas samazinātos un viņu patēriņš pieaugtu.

Biškopība.

1. Bišu saimju skaits palielināms uz 300.000 un paceļamas iegātamās medus ražas. Arī dravju skaitam jāpieaug un bišu saimju skaits dravā palielināms 3 - 5 kārtīgi.
2. Plašākos apmēros izmantojamas bišu dabīgās ganības, kas sevišķi attiecināms uz viršu laukiem.
3. Valsts mežos bišu ganības atļaujams izmantot par brīvu.
4. Palielināms biškopības ražojumu eksports un meklējami jauni tirgi Arzēmās.
5. Nokārtojams jautājums par bišu mātes audzēšanu, stropu un mākslīgo šūnu izgatavošanu.

Lopkopība.

A. Zirgkopība.

1. Nākošos 6 gados izbeidzams darba zirgu imports. Paaugstināma nodeva no importētiem zirgiem uz Ls 30,- par labu zirgkopības veicināšanas fondam.
2. Valstij pārkot zirgus armijas vajadzībām arī uz priekšu maksājamas paaugstinātas cenas.
3. Paplašināms valsts vaislas ērzeļu staciju skaits, lai veicinātu vērtīgu zirgu ieaudzēšanu.
4. Nav ņemamas nodevas par ķēvu locināšanu pie valsts ērzeļiem, kas veicinās kuseļu skaita pieaugumu.

24

5. Palielināms izsniedzamo naudas balvu un diplomu skaits par labu zirgu izaudzēšanu.

B.Govkopība.

1. Panākams, lai vidēji valsts mērogā sviesta raža no vienas govs piesūgtu no 80 uz 100 kg, bet pārraudzības biedrības apvienotām govīm no 120 kg uz 140 kg. Tas izvedams ar ražīgo lopu izlasi, uzlabotu ēdināšanu, kopšanu, turēšanu un mazražīgo govju izkaušanu.

2. Pavairojams lopkopības biedrības apvienoto saimniecību skaits un līdz ar to šo biedrību skaits palielināms. Tas panākams uzlikt par pienākumu sastāvēt pārraudzību biedrības tiem, kas nodod pienu pienotavam un svaigā veidā piegādā pilsetām.

3. Paplašināms vaislas bulļu staciju tīkls, jo pašreizējais ir nepietiekošs.

4. Pienotavām piesaistāms lielāks lopu skaits. To panāks palielinot premijas labiem piena ražotājiem un sviestu vietēja tirgū pārdodot par pamatcenu, t.i. atskaitot premiju.

5. Uzlabojamas pienotavu un krejotavu iekārtas, kā arī samazināmi piena pārstrādāšanas izdevumi.

6. Paceļams sviesta eksports par 20 - 30%. Tas panākams nepalielinot lopu skaitu, bet vienīgi paceļot iegūstama sviesta ražu no 1 govs.

7. Sviestu pārdodot par augstākām cenām, neka maksa ražotājam, starpība uzkrājama kā rezerve, lai segtu zaudējumus, ja tādi būtu.

8. Paplašināma vājpiena pārstrādāšana kazeinā.

9. Turpināma sierniecības paplašināšana, kā arī palielināms sieru vietējais patēriņš un eksports.

C.Čūkkopība.

1. Turpināma vietējo čūku uzlabošana. To panāks palielinot vaislas kuļļu staciju tīklu.

2. Panākams, lai samazinātos ražošanas pašizmaksa, kas iespējams:

a) piegriežot vēribu ganību izmantošanai;

b) čūkas pareizi ēdinot un kopjot;

29

- c) racionalāki izmantojot esošos barības līdzekļus;
- d) rūpniecības atkritumi plašākos apmēros pārstrādājami cukbarībā.

3. Dzīvo un kauto cūku eksports palielināms par 50%.

D. Aitkopība.

1. Aitu skaits palielināms uz 1,5 milj. Ar to panāksim, ka aizvietosim 675 to importējamās vilnas.
2. Uzlabojami aitu turēšanas apstākļi: kāti, ganības, barošana un kopšana.
3. Uzlabojamas esošo aitu īpašības, lai pieaugtu vilnas raža un kvalitāte, kas samazinās vilnas pašizmaksu. Esošo aitu uzlabošanai turpināms ievest tirsugas teķus.
4. Piegriežama vērība karakulaitu audzešanai.
5. Iekarojama tirgus aitas gaļas eksportam (Zviedrija, Norveģija, Somija u.c.).

E. Putnkopība.

1. Putnu skaits palielināms uz 5 milj. Ar putnkopību jānodarbojas sīksaimniecībām. Saimniecībām, kuras nodarbojas ar putnkopību piegriežama vērība putnu barošanai, telpām, kopšanai un šķirņem. Ar šo jautājumu nokārtošanu samazināsies pašizmaksa.
2. Putnkopības ražojumi vietēja tirgū laižami vienmērīgi visu cauru gadu, lai nebūtu sastrēgumu.
3. Olu eksports palielināms uz 50 milj. gab., t.i. apm. par 40%. Uz eksportējamām olām iegūstot lielāku cenu nekā maksā ražotājiem, starpība uzkrājama kā rezerve..

Mēslošanas līdzekļi.

1. Paplašināma esošo mēslošanas līdzekļu ražošana un racionāla izmantošana:
 - a) izbūvējama sintētiskā N mēslu fabrika;
 - b) kūtis izbūvējamas vircu akas, lai tā neietu zudumā;
 - c) komposta mēslu izlietošana paplašināma.

28

- 2. Importēto mēšlošanas līdzekļu daudzums nav vairāk palielinams, pirms nav racionāli izmantoti esošie mēšlošanas līdzekļi.
- 3. Piemaksām pie mākslīgiem mēsliem sakarā ar cenu izlīdzināšanu nepieciešami 1,5 milj. latu.
- 4. Nokārtojams mākslīgo mēslu izdalīšanas jautājums, lai tas būtu vienās rokās un izveidojams izdalīšanas tīkls.

Mechanizācijas.

- 1. Lauksaimniecības mašīnu skaits nākošos gados palielinams. Dažu mašīnu skaits palielinams vairākkārtīgi. Mašīnu iegādei saimniecībām izsniedzams kredīts un cenas tām izlīdzināmas vienādas visā valstī.
- 2. Uzlabojama ūdens piegāde dzīvojamās un saimniecības ēkās, lai atvieglotu un samazinātu darbu. Tas panākams ūdens piegādi mechanizējot. Ūdens piegādes mechanizēšanai izsniedzams pabalsts no valsts kases.

Mežsaimniecība.

- 1. Valsts mežs nākošos gados izmantojams saskaņā ar pieaugumu. Izmantošanas apmēri būtu sekojoši:

a) valsts mežos	-	4.150.000 m ³
b) privatmežos	-	900.000 "
c) komunālos un pārejos	-	150.000 "
K o p ā		5.200.000 m ³
=====		
- 2. Depresijas laikā valsts mežus nevajaga cirst pilna pieauguma apmērā un pat virs pieauguma, nolūkā nodrošināt darbu strādniekiem, kā tas noticis līdz šim. Darbs strādniekiem nodrošināms ar pastiprinātām mežu meliorācijām, ceļu, ūku u.c. būvēm. Uzkrātās mežu rezerves izmantojamas labā cenu laikā.
- 3. Valsts mežs turpmāk izstrādājams saimnieciskā kārtā. Tirgotajiem pārdodami sagatavoti materiāli, izvesti no meža pie upēm, stacijām u.c. Vienīgi lauksaimniekiem vietējām vajadzībām pieļaujama koksnes izsniegšana uz celma. Pēc lauksaimnieku vēlēšanās dodama viņiem iespēja pirkt arī sagatavotus materiālus.

4. Nākošos divos gados likvidējama „sauso koku saimniecība”, t.i. jānovērš stavoklis, lai no gadskārtējā pieauguma nebūtu jāizmanto sauso un bojāto koku veidā apm. 20%. Šie koki izmantojami pirms to pāriešanas sausos un bojātos.
5. Koksnes vērtīgā pieauguma celšanai ar ciršanas palīdzību turpmāk pastiprinamas kopšanas cirtes un galvenā izmantošanā dodama priekšroka iepriekšējās atjaunošanas cirtēm.
6. Pastiprinama mežu ceļu izbūve, lai samazinātos koksnes transporta izdevumi.
7. Samazināms vietējais koksnes patēriņš, lai mežus nevajadzētu cirst virs pieauguma un lai varētu palielināt eksportu. Vietēja patēriņa samazināšanai nepieciešams taksas cenu pieskaņot tirgus cenai un grozīt noteikumus par koksnes izsniegšanu uz atvieglotiem noteikumiem. Ar to pieaugs koksnes racionālāka izmantošana un ugunsdrošā būvniecība.
8. Kurināmā trākuma novēršanai pastiprināma vairākkārtīgi dedzināmās kūdras ražošana.
9. Mežu zemju platības nākošos gados palielināmas uz lauksaimniecībā neizmantojamo zemju rēķina. Mežu departamenta rīcībā nododamas atpakaļ visas tās mežu zemes, kuras piešķirta kā jaunsaimniecības un netiek vēl izmantotas.
10. Palielināms Mežu departamenta rīcībā esošo transporta līdzekļu skaits. Mazākais, lai uz 1 virsmežniecību būtu 1 smagais auto. Iegādājoties mašīnas griešama vēriba uz to, lai tās varētu dzīt ar vietējam degvielām, malku un kokogli.
11. Sāvēšanas kārtībā virsmežniecību darbinieku dzīvojamās un saimniecības ēkas. Ēku jaunbūvēm un kapitāliem remontiem 6 gados ieguldami 5,6 milj.latu.

Zvejniecība un zivkopība.

1. Pacelams ienākums no jūras zvejas. Tas panākams:
 - a) pavairojot nozveju,
 - b) uzlabojot zvejas iekārtu,
 - c) izlīdzinot cenas zivīm valsts mērogā,
 - d) turpinot transporta jautājumu kārtošānu.

30

1. Paaugstina zivju patēriņš vietējā tirgū, pavairojams pārstrādāto zivkopības ražošanu eksports un samazināms siļķu imports.
2. Attīstama tāljaras zvejniecība.
3. Izkopjamas blakus nozares zvejnieku ciemos (putnkopība, biškopība un dārzkopība).
4. Par saldūdeņu apsaimniekošanu sastādami plāni, plānos paredzams apsaimniekošanas veids.
5. Zivju daudzuma veidošanai saldūdeņos, pavairojama sekas materiāla audzēšana.
6. Saldūdeņu zivis vietējā tirgū izvērtējamas vienmērīgi pa visu gadu.
7. Dīķsaimniecība paplašināma, izmantojot dīķu vajadzībām nederīgas zemes.

MK.
87

Rūpniecība.

I Vispārējās tezes.

Mūsu rūpniecības uzdevumi.

1. Apgādāt mūsu patērētājus ar lētiem un augstvērtīgiem ražojumiem, ceļot dzīves standartu un tautas ienākumus.
2. Uzlabot mūsu izejvielas eksportam, sevišķi tās, kuras tagad eksportē neapstrādātā vai maz apstrādātā veidā un līdz ar to iegūt maksimālos daudzmos ārzemju valutas.
3. Atvietot ārzemju ražojumus, pie tam iespējami brīvākā sacensībā ar ār-
zemju ražojumiem.
4. Novērst dārgo izejvielu nesaimniecisku izmantošanu, atvietojojot tās ar rūpniecības ražojumiem (piem. atvietot būvkokus ar ķieģeļiem vai malku ar kādru).
5. Padarīt mūs neatkarīgus no ārzemēm valsts aizsardzības spēju ziņā, tomēr šo jautājumu koordinējot saimnieciskiem apsvērumiem.

Mūsu rūpniecības pastāvēšanas dabīgie pamati.

6. Iekšzemes jēvielas.
7. Lēta enerģija.
8. Iespēja sagādāt darba spēku vajadzīgā daudzumā.
9. Stabili tirgi, iekšējie un ārējie.
10. Pašu kapitālu investēšanas iespējas.

Kas panākams visās rūpniecības nozarēs.

Jasamazīna nodarbināto skaits rūpniecības uzņēmumos.

11. Jāpiespiež rūpniecību racionalizēt. Racionalizācija uzsākama tanī pašizmaksas postenī, kas relatīvi visvarīgāka, pakāpeniski izvedot to arī visos pārējos postenos. Tā piem. tajās nozarēs, kurās relatīvi liels svars enerģijas resp. kurinamā patēriņam, racionalizācija uzsākama siļķūnsaimniecībā, modernizējot kurtuves un katlus un līdzar to samazinot kurinamā patēriņu līdz iespējamam minimumam.
12. Mehanizācija kā racionalizācijas palīg līdzeklis izvedama tik tālu, lai kapitāla izdevumu pieaugums nebūtu lielāks par darba algas ietaupījumu. Pāri par saimnieciski visizdevīgāko normu mehanizēt varētu piespiest vai pamudināt tikai uzņēmuma veidā, sevišķi ņemot vērā, ka mašīnas jā-
ievēd no ārzemēm.

13. Ietaišu modernizācija un mehanizācija veicama ar:

- a) kredītu politiku;
- b) muitas un importa politiku;
- c) nodokļu politiku, sevišķi pieļaujot jauniegādāto ietaišu un fabriku skū ārkārtējo, pastiprinātu amortizāciju;
- d) karteļu un pasūtījumu politiku;
- e) policejiskie līdzekļi

14. Jāveicina ražojumu standartizācija un uzņēmumu specializāšanās. Izstrādājamas Latvijas rūpniecības normas, pieskaņojoties citās valstīs pastīvo-
šām normām.

15. Samazināms uzņēmumu skaits, dodot priekšroku lieliem uzņēmumiem. Samiedzama pilna ietaišu un strādnieku nodarbinātība par cik to pieļauj ražošanas īpatnības.

16. Rūpniecības decentralizējama, tomēr paturot vērā saimniecisko principu, t.i. jāļauj rūpniecībai attīstīties tur, kur tai saimnieciski visizdevīgāki - tuvu grūti transportējamām jēlvielām, tuvu satiksmes, sevišķi ūdensceļiem, kur to izmantošana izdevīga, tuvu tirgiem resp. ostām tur, kur gatavo ražojumu transportam liela nozīme kalkūlācijās.

16². Reorganizējama rūpniecībā derīgo atkritumu vākšana.

Atzinumi pie atsevišķām rūpniecības nozarēm.

Iegūstošā rūpniecība.

Kūdra.

17. Kūdras rūpniecību paplašināma pakāpeniski stājoties pie lielo, izdevīgāko purvu izmantošanas pēc jaunākiem pūpēmieniem, kas prasa ievērojami mazāk darba spēka kā pašlaik pielietotās metodes. Pēc Ķegusa apakstacijas būves pabeigšanas izmēģinājuma veidā izveidojama frezkūdras rūpniecība Sečas purvā, kombinējot to ar termisko centrāli un kūdras briķešu fabriku. Frezkūdras iegūšana kopā ar briķetfabrikas būvi prasītu kapitāla ieguldījumu apm. Ls 56.6 uz produkcijas tonnu. Darba spēka patēriņš frezkūdras iegūšanai būtu 5 - 6 strādnieku uz 1.000 to gausa sausas kūdras, pašroļējās metodes turpretim līdz 18 strādniekiem. Izvedama arī kūdras kokšķēšana pēc iespējas izsantojot destilācijas blakus produktus. Palielināma pakāišu kūdras produkcija.

18. Jāveicina kūdras resp. kūdras kokša pielietošana mīksaimniecībā, centrālā apkurei un rūpniecībā.

19. Ņemot vērā kūdras rūpniecības īpatnības

- a) lielo atkarību no meteoroloģiskiem apstākļiem;
- b) īsa sezona - apm. 90 dienas vasarā;

- c) lielo darba spēka patēriņu lauksaimniecības darbu sezonā;
 - d) ražojumu nenoteikto kvalitāti (mitrumu u.c.);
 - e) transporta grūtības un pelnu jautājums,
- lielākas cerības uz importēto kurinamo atvietošanu ar kūdru tomēr nevarētu likt.

Gipsakmens.

20. Gipsakmeņa iegūšana paplašināma, rūpējoties par eksporta iespējām. Sovišķa vērtība piegrīdama dedzināta gipsa ražošanai, kura eksports izdevīgāks, bet kurā nozarē pašlaik strādā tikai viens uzņēmums, kas no savas produkcijas 80% - 40 tūkst. tonnas eksports.

Keramika.

21. Cements. Cementa rūpniecība kā dabīga rūpniecības nozare paplašināma. Celama jauna cementa fabrika mīlu kalnraimniecības rajonā, ar produkciju 100.000 to gadā, event. lielupes baseinā. Jaunojamās un Brocenu fabrikas produkcija eksportējama. Paceļams iekšzemes cementa patēriņš, atvietojojam būvkokus un būvējot betona šosejas.

Ķieģeļi.

22. Jisastādā ķieģeļu patēriņa plāns garākam periodam atsevišķās būvniecības nozarēs. Ķieģeļu rūpniecībā pašlaik noteicošs faktors ir valsts un pašvaldību būvniecība. Ķieģeļu patēriņam ir konjunktūrais raksturs, kādēļ jāatturas no pārāk lieliem kapitāla ieguldījumiem šajā nozarē pamatojoties uz pašreizējo pieprasījumu. Ķieģeļu produkcija 1932.gadā bijusi 17 milj.ķieģeļu, bet 1937.gadā 102,4 milj.
- 23) Paceļams ķieģeļu patēriņš lauku būvniecībā ar attiecīgu aizdevumu politiku un būvkoču cenas pacelšanu, kas ir noteicošie faktori lauku ugunsdrošās būvniecības tālākai attīstībai.
- 24) Jāpanāk ķieģeļu pašizmaksas pazemināšanās, modernizējot un mechanizējot uzņēmumus. Tādos rajonos, kur ķieģeļu transports no lielajām ķieģelniecībām neizmaksā dārgi, jālikvidē mazas ķieģelniecības, kas strādā primitīvi un neracionāli izmanto kurinamo un darba spēku. Jānovērš akmeņogļu patēriņš ķieģelrūpniecībā, atvietojojam to ar kūdru.
- 25) Jārada iespējas ķieģeļu pārpalikumu eksportēt uz kaimiņvalstīm.
- 26) Jāpalielina drenu cauruļu produkcija, līdz 20 milj.cauruļu, prod.1937.g. sasniedza 5,7 milj.cauruļu.
- 27) Jāapsver jautājums par gatavo šiferrūpniecības produktu importu, jo šiferrūpniecība patērē 61% ārzemju izejvielas un strādā ar importētām mašīnām, kādēļ tā mūsu dabīgām rūpniecības nozarēm nebūtu pieskaitāma.

34 33

Stiklu rūpniecība.

28. Noorganizējama stikla drumetālu savākšana lielākos apmēros, lai samazinātu ārzemju izejvielu importu. Ietaise modernizējamas, lai samazinātu nodarbināto skaitu. Ražojumi un patēriņš normalizējams, sevišķi būvatihli.

Metāl rūpniecība.

- Metāl rūpniecība attīstījusi patēriņš muitas aizsardzībai un importa režimam. Paksturīga šai nozarei ir ļoti liels uzņēmumu skaits (ar 5 un vairāk nodarbinātiem un mehānisko dzinējapķē, 1937.gadā - 733, kopā ar pārējiem pēc 1935.g. skaitēšanas datiem - 6.682) izgatavotu priekšmetu ļoti liela dažādība un ļoti vāji attīstīta specializācija. Nodarbināto skaits ļoti liels - 1938.g. augustā 20.164 (slimo kasē apdrošinātie).
29. Ievērojot to, ka metāl rūpniecība patērē gandrīz 100% ārzemju izejvielas (dažas nozares izņemot), ārzemju kurinamos un nodarbina lielu strādnieku skaitu, bet pie tam ir maz izredzes nostādīt to uz veselīgākiem pamatiem, jo šaura tirgā dāļ nevar izvest nepieciešamo specializāciju un manu produkciju - metāl rūpniecība visumā būtu ievērojami sašaurināma, izņemot dažas, zemāk minētās apakšnozares.
30. Metālkaušētāvu un lietuvu skaits samazināms, atstājot tikai dažus lielākus uzņēmumus, kas pārkausē un lej iekšzemē savāktu ķētu un specializējušies atsevišķiem ražojumiem. Noorganizējama ķēta vākšana lielākos apmēros.
31. Grupa "rūpniecības mašīnu izgatavošana" ietilpstošo uzņēmumu skaits samazināms. Šie uzņēmumi izgatavo lielu skaitu ļoti dažādu priekšmetu un ražojumu, arī gādājuma rakstura un par sīkām sumām, kādēļ ražojumu pašizmaksas augsta, bet kvalitāte neapmierinoša. Atstājami lielie uzņēmumi tos modernizējot, kas izgatavotu nelielu skaitu mūsu patēriņā priekšmetu, kā dažādu dzelzi, stieples u.t.t. pārstrādājot vietējos dzelzs lūžņus. Noorganizējama pastāvīgā, plānveidīgā lūžņu vākšana, kurus gādā varētu savākt apmē 30.000 to. Rūpniecības mašīnas importējamas.
32. Izgatavojamas tikai tādas lauksaimniecības mašīnas un darba rīki, kurus ārzemēs neizgatavo un pēc kurām vajadzību izsauca kādi īpatni apstākļi mūsu lauksaimniecībā.
33. Elektrotehniskā rūpniecībā samazināms uzņēmumu skaits, bet atlikušiem uzņēmumiem būtu jāspecializējas, pie tam izgatavojot tādas ražojumus, kurus ārzemju izejvielu relatīvais svārs gatavo ražojumu vērtībā samēri maz, bet kas prasa ļoti augsti kvalificējamu darbu un sevišķu prasmi, piem. radiodiodo aparāti. Nebūtu ražojami kabeļi, elektro-motori, gludekļi, putekļu sūcoņi un vesela virkne dažādu standartpriekšmetu, kuru pašizmaksas un arī kvalitātes ziņā mūsu rūpniecība nevar konkurēt ar ārzemēm.

34. Kugu būvē nebūtu vēlams attīstīt, jo trūkst attiecīgo priekšnoteikumu. Esosos darbos varētu izvest tikai kugu remontus.
35. Velosipēdu rūpniecība sašaurinama pazeminot muitu uz velosipēdiem un izstrādāto velosipēdu skaitu importējot. Mūsu velosipēdu cenas pazemināmas, jo tos kā nepieciešamus satiksmes līdzekļus pārņem galvenā kārtā amatnieki šķiras strādnieki un laukstrādnieki.

36. Sašaurinama darba rīku, naglu, būvapkalmu un alusinija izstrādājumu rūpniecības uzņēmumu un tālās nodarbināto skaits. Tāpat ievērojami samazināms akārda izstrādājumu rūpniecības un amatniecības uzņēmumu skaits, koncentrējot ražošanu dažos uzņēmumos un standartizējot izstrādājumus.

Kimijas rūpniecība.

37. Gumijas rūpniecībai panākama darba spēka pilnīgāka izmantošana. Joradu lielāka sporta iespējamības. Ja eksportu attīstīt neizdosies, pabeigams jaunatbūves darbs par vienas fabrikas likvidāciju.

38. Elļas spiestuvēs. Jāpanāk izlīdzinājums starp sējām un elļas spieķumam liņu sēklām, lai sējams liņu sēklas nebūtu jāimportē.

39. Noorganizējama tehnisko tauku rūpniecība (utilizācijas iestādes) pilnīgi izbeidzot tehnisko tauku importu ziepju rūpniecībai un citam vajadzībām. Samazināms ziepju fabriku un vienkāršāko ziepju šķirņu skaits.

40. Noorganizējama kaulu savākšana, kuru produkcija ir apm. 20.000 tonnas gadā izbeidzot kaulu importu kaulu miltu rūpniecībai, kura pašlaik pārstrādā 4.400 to kaulus gadā.

41. Koksnes atkritumu sausas pārtveidošanas rūpniecība attīstāma, iegūstot šķidrās degvielas, citus ķīmiskos blakus produktus un koka ogli. Šīs nozares ražojumiem labas eksporta izredzes.

42. Kazeīna imports pārtraucams, attīstot rūpniecību. Paplašināma arī mākslīgā raga rūpniecība. Izmantojamas mākslīgā raga eksporta iespējamības.

- 42^a Pārtraucamaj superfosfāta ražošana, ievēdot to no ārzemēm.

Ādu rūpniecība.

43. Ēnīto ādu eksports sašaurināms, bet uz ārzemēm izvešanas apstādātās ādas.

Ķekstilrūpniecība.

44. Kokvilnas rūpniecība pakāpeniski sašaurinama, importējot kokvilnas diegus un audumus. Atstājams mērēns muitas nodoklis uz kokvilnas diegiem un audumiem, piespiežot mūsu vārptuves un austuves konkurēt ar ārzemēm vai likvidēties. Likvidēto uzņēmumu ietaises varētu pārdot uz ārzemēm.

- 45. Zīda rūpniecībai izejvielas iegūstamas iekšzēmē nodibinot mākslīgās celulozas zīda un celvilnas rūpniecību. Mākslīgās šķiedrvielas eksportējamas, tādā kārtā visizdevīgāki izvērtējot māsu kokoni.
- 46. Izejvielas vilnas rūpniecībai lielākos apmēros sagādājamas iekšzēmē, paceļot atkopību un uzlabojot vilnas kvalitāti. Vilna importējama piejaukšanai vietejai vilnai, bet augstvērtīgākie audumi un drīžas importējamas, ievērojami samazinot muitas likmes. Vilnas austuvju skaits samazināms, koncentrējot produkciju lielos uzņēmumos, tos iespējami mehanizējot. Pārstrādājama arī ražojumā vietējs mākslīgā vilna.
- 47. Linu stiebriņu apstrādāšana lielākos apmēros izvedama fabrikās, kas ietaupa 50% darba spēka. Reorganizējama lauksaimniekiem šrta linu stiebriņu pieņemšana. Pastiprināma linu vērpšana eksportam, rūpējoties par novietojamas iespējām ārzemēs.
- 48. Veicināma augstvērtīgu kapapēju audzēšana, lai samazinātu to importu virvju rūpniecības vajadzībām. Virvju rūpniecības uzņēmumu skaits samazināms, likvidējot mazos, primitīvi strādājošos, bet ražošanu koncentrējot lielākos, modernā iekārtotos uzņēmumos.

Kokrūpniecība.

- 49. Zāģtavas. Stacionāro zāģtavu skaits ievērojami samazināms, sevišķi koncentrējot eksporta materiālu izgatavošanu lielos, pilnīgi mehanizētos modernos uzņēmumos, uzlabojot ražojuma kvalitāti un standartizāciju un samazinot atkritumu procentu. Panākama zāģtavu vienzāģīga nodarbinātība oauru gadu, novēršot tagadējo aktivitātes palielināšanos vnaaras mēnešos. Lielāka vērtība piegriežama ēvelēto materiālu un kastu dēlīšu eksportam. Ka dzinējspēks izlietojama elektrība, zāģtavu atkritumus izlietojot celulozas rūpniecībā.
- 50. Finieru rūpniecībā ražošana visumā ieturama iekšzemes koku sagādāšanas iespējamas robežās. Koku importa pielaidams tikai izņēmuma veidā nelielos apmēros pilnas nodarbinātības sasniegšanai vai noslēgto līgumu pildīšanai, ja pašu koku pietrūkst. Izbeidzams šrzenju kazeina un asiņu importa, tos iegūstot iekšzēmē.

- 51. Palielināma mērkociņu skalīņu produkcija eksportam pašu izejvielu piegādes robežās.

Papīrrūpniecība.

- 52. Celuloze. Duvējama sulfatoelulozes fabrika mazvērtīgākas kokenes un kokrūpniecības atkritumu pārstrādāšanai ar produkciju līdz 50.000 to gadi. Paplašināma arī sulfatoelulozes produkcija, samazinot papīrsalkas eksportu. Daļa iegūtās celulozes pārstrādājama mākslīgo šķiedrvielu rūp-

niecība. Nebūtu izslēdzama arī ārzeņu kapitāla un darba spēka līdzdalība sulfatocelulozes rūpniecības dibināšanā, gadījumā, ja tikai šiem šādiem noteikumiem iespējams izbēgt šo rūpniecību pēc vismodernākām metodām, lielos apmēros noorganizējama veco papīru savākšana, novēršot to šādu izveidāšanu.

53. Papīrrūpniecības ražojumi standartizējami, panākot papīra ietaupījumu.
Pārtika un baudvielas.

54. Samazināms dzirnavu skaits Rīgā, lai panāktu pilnu nodarbinātību.

55. Samazināms maiznieču skaits Rīgā, pakāpeniski likvidējot mazos uzņēmumus, lai samazinātu nodarbināto skaitu un pašizmaksu.

56. Saldumrūpniecībā ražošana koncentrējama lielos uzņēmumos, samazinot uzņēmumu skaitu. Eksportējami saldumi, kuros iestrādāts relatīvi vairāk iekšzemes izejvielu.

57. Cukurrūpniecība resp. biešu audzēšana ar oenu pacēlumu nebūtu foršējama. Nebūtu arī jācenšas cukuru eksportēt. No melnās uz vietas dedzināms spirts.

58. Attīstāma zivju, dārzāju un augļu konzervju eksporta rūpniecība.

59. Kartupeļu spirta rūpniecība nebūtu paplašināma, bet pakāpeniski likvidējama novecojušās dedzinātavās, kuru spirta pašizmaksa augsta. Spirta noturu distilāšanai iegūstams ka celulozes blakus produkts, pie sausās pārtveidošanās un no melases.

60. Alus rūpniecība izbeidzama ārzeņu miežu imports. Panākama alus oona pasemināšana un patēriņa pieaugums.

61. Samazināms tabakas fabriku un ražojumu šķirņu skaits.

62. Samazināms tabakas fabriku un ražojumu šķirņu skaits.

Apgārbs, apavi, tualetes piederumi.

63. Apavu rūpniecība koncentrējama lielākās fabrikās, likvidējot primitīvi strādājošos mazos uzņēmumus un apavu mājraūpniecību.

64. Vejas šuvējas organizējamas, izbeidzot pašreizējo izzantošanu no veikalu puses. Noorganizējot ražošanas kopdarbības ceļā panākama arī nodarbināto skaita samazināšanās.

Atzinumi pie dabas bagātību izmantotāšanai.

A. Dabas materiāli.

I Zemes.

- 1) Uzlabojama ķieģeļu kvalitāte, lai tie labāk atbilstu tehniskām prasībām un noderētu arī eksportam.
- 2) Augstvērtīgie zāli izmantojami bruģu un fasāžu klinkeru un grīdu un sienu flīžu u.c. vērtīgāku ražojumu iegūšanai, kā noderētu, kā vietējam patēriņam, tā arī eksportam.
- 3) Novērsams labi kvalificētu tehnisku darbinieku trūkums mūsu apstrādājošā rūpniecībā.
- 4) Noskaidrojamas stikla ražošanai noderīgo balto smilšu atradnes, īpašības un krājumi.
- 5) Noskaidrojamas krāsnu zemju atradnes, īpašības un krājumi un to izmantošana vietējam patēriņam un eksportam.
- 6) Smilts, grants, rālu u.c. zemju iegūšana mehānizējama, pielietojot rokas mašīnas, transportieru, mehāniskos būvniecības līdzekļus u.c.

II Akmeņi.

- 1) Noskaidrojami ģipsakmeņu krājumi, lai zinātu vai to var eksportēt un kādos apmēros.
- 2) Ģipsakmeņi vajadzētu eksportēt pēc iespējas apstrādātā (maltā, dedzinātā) un ražojumu (mākslīgā marmora u.c.) veidā.
- 3) Noskaidrojamas ģipsakmeņu eksporta iespējas uz tālājo austrumu zemēm, kuras lielos apmēros to importē no Vakar-Eiropas un Ziemeļ-Amerikas.
- 4) Ģipsakmeņu izmantošana papildināma ar stipri dedzinātā ģipsa ražošanu, no kā var izgatavot izturīgas grīdas, kāpnes u.c.
- 5) Ģipsakmeņu laustuvju atkritumi izmantojami anhidrīdimenta ražošanai.
- 6) Noskaidrojamas saldūdens kaļķakmeņu atradnes un daudzumi un to izmantošanas iespējas lauksaimniecības zemju mēslošanai.

- 7) Noskaidrojamas dzelzi nesaturošu dolomitu atradnes un daudzumi un to eksporta iespējas uz dzelzi ražojošām zemēm.
- 8) Noskaidrojamas dolomitu un smilšakmeņu plašākas izmantošanas iespējas būvniecībā.
- 9) Lauksaimniecības zemju tīrīšanas nolūkā laukakmeņi (granīti un sienīti) nav vis aprokami, bet gan novācami, lai tos varētu izmantot būvniecībā.
- 10) Pārbaudama naftas atrašanās iespējamība pietamā dziļumā.
- 11) Noskaidrojams vai kādam no daudziem dzelzs ūdeņu avotiem nav dziedniecības spējas.
- 12) Dziļuma sāls ūdeņi izmantojami dziedniecībai, izdarot attiecīgus urbumus pie esošām dziedniecības iestādēm, vai ierīkojot pēdējās pie esošiem dziļurbumiem.

III Kūdra.

- 1) Noskaidrojami izdevīgākie kūdras iegūšanas veidi un palātīnātu pašizmaksu un samazinātu darba rokas vasaras laikā.
- 2) Paplašināma kūdras izmantošana apkurei, lai samazinātu kokneco patēriņu un akmeņogļu importu.
- 3) Paplašināma pakalšu kūdras lietošana, lai palielinātu kūtsmēslu ieguvumu un samazinātu vajadzību pēc mākslīgiem mēslošanas līdzekļiem.
- 4) Pēc 4 vai 5 gadiem, kad būs izmelta ņeguma hidroelektriskās spēkstacijas jauda, jaunā spēkstacija, kā termoelektriskā celama pie kāda lielāka kūdras purva, jo tā, vispirms, izmaksās labi lētāk par hidroelektrisko un, otrkārt, atkritis kūdras transports un arī akmeņogļu imports.
- 5) Deggāzes ražošanai izmantojama kūdra akmeņogļu vietā, pie kam kūdra dod vērtīgākus blakus produktus: koksu, amonjaka ūdeni un darvu.
- 6) Kūdra izmantojama generatorgāzes ražošanai, kas lietojama eksplozijas iekārtās motoru dzīšanai šķidro degvielu vietā, kā stacionārās ierīcēs, tā arī autobusos, prāču automobiļos, traktoros, motorvagonos u.c.

- 7) Kūdra kokeējama, resp. sausi pārtveicējama, kas dodamiem veidīgi koksu, amonjaka ūdeni un darvu, pie kam no amonjaka ūdens iegūstama etiķskābe, kokspirts, amonjaks u.c., bet ne darvas - vieglas un smagās eļļas iekšdedzes motoru nodarbināšanai un apgaismošanai, smērēļļas, parafins, bitumens, kreozots u.c.

IV Kokene.

- 1) Paceļams koksnes pieaugums un ieguvums:
 - a) taupīgi, bet savlaicīgi kokus izcērtot un novēršot koku nokalšanu un bojāšanos, kā arī pāraugšanu;
 - b) veicinot mežu dabīgo atjaunošanos ar mežu izcirtanu starpcirtas (izlases) veidā;
 - c) meliorējot tos mežus, kas cieš no pārlicīga mitruma un
 - d) izmantojot plašākos apmēros mežu ciršanas atkritumus (zarus, galotnes un celms).
- 2) Samazināms koksnes vietējais patēriņš:
 - a) izbeidzot pēc iespējas kokmateriālu lietošanu būvās un būvju daļās, kas pakļautas atmosfēras ietekmei un ātri bojājās, vai arī impregnējot tos pret pūšanu, kā telefona stabus u.c.;
 - b) veicinot taupīgāku kurtuvju ierīkošanu un kūdras lietošanu koksnes vietā un
 - c) veicinot kokmateriālu taupīgāku izlietošanu un kokneses atkritumu plašāku izmantošanu vērtīgāko kokmateriālu vietā.
- 3) Uzlabojama zāgēto kokmateriālu kvalitāte un paceļams to daudzums:
 - a) lietojot plānākus zāgus, lai lieku daļu koksnes nepārvērstu skaidās;
 - b) pareizi asinot uz specialiem automātiem zāgu zobus, lai iegūtu gludu zāgēšanas virsmu;
 - c) rūpīgi sekojot, lai zāgētiem kokmateriāliem būtu precīzi izmēri un
 - d) rūpīgi nokraujot un pasargājot zāgētos kokmateriālus no bojāšanās.
- 4) Kokmateriālu mehāniskā pārstrādāšana eksportam papildināma ar švelētiem materiāliem, normētu izmēru un veidu logiem un durvīm, nājturības u.c. priekšmetiem.

- 5) Kokmateriālu mehāniskās fabrikās, sevišķi koku zāģtavās, šākos apmēros ievadama darbu mehānizācija, kas ietaupīs ļoti daudz darba roku un zināmā mērā samazinās ražošanas izdevumus.
- 6) Ierīkojama nātrissulfāta celulozes fabrika, kas var izmantot priekškoksnī un rupjākos koku zāģēšanas atkritumus.
- 7) Malka un mazvērtīgākā koksne izmantojama generatorgāzes ražošanai, ko var lietot šķidrā degviela vietā eksplozijas iekšdedzes motoru darīšanai autobusos, motorvagonos, priekšu automobiļos, traktoros u.c.
- 8) Kokmateriālu iegūšanas un pārstrādāšanas rupjākie atkritumi un mazvērtīgākā koksne sausī pārtveicējama, iegūstot kokogli, darvas ūdeni un darvu, pie kam no darvas ūdeņa savukārt iegūstami etiķskābe, kokspirts un terpentīns, bet no kokdarvas - vieglā un smagās eļļas apgaismošanai un iekšdedzes motoru nodarbināšanai, dažādas smarķeļļas, parafīns, bitumens, krocozots u.c. vielas.
- 9) Novērojams ļoti kvalificētu darbinieku trūkums kokus apstrādājošās rūpniecībā.

B. Dabas spēki.

I. Tekošie ūdeņi.

- 1) Veicināma mazo ūdens spēka staciju izbūve lauku rūpniecībai, kur tās neizmaksā dārgi un kur nav pieejama lielo staciju elektriskā enerģija.
- 2) Veicināma triecņu ierīkošana strautu un avotu enerģijas izmantošanai, lai mehānizētu ūdens piegādi lauksaimniecībā.
- 3) Uzlābojami plostošanas un kuģošanas apstākļi upēs.

II. Vējš.

Veicināma vēja rotoru pielietošana ūdens piegādes mehānizēšanai un elektriskās gaismas iegūšanai lauksaimniecībā.

1. Augstas konjunktūras gados būvniecība pēc iespējas sašaurina pie kān ceļamas:
 - a) pirmā kārtā, fabrikas, darbnīcas u.c. ražojošās iestādē
 - b) otrā kārtā mācības iestādēs,
 - c) trešā " satiksmes ceļi un
 - d) ceturtn kārtā administratīvās ēkas.
2. Krīzes gados būvniecība paplašināma, attīstot plašākos apmērus arī satiksmes ceļu un administratīvo ēku būves.
3. Sašaurinama importēto materiālu lietošana:
 - a) ceļot pēc iespējas dzelzs konstrukciju vietā:
 - 1) koka konstrukcijas, ja tās nav pakļautas atmosfēras ietekmei, un
 - 2) masīvas konstrukcijas, ja tās ir pakļautas atmosfēras ietekmei.
 - b) nosēdēt jūntus skārda vietā ar mākslīgo šiferi vai kārnīpiem un
 - c) nostiprinot šoseju segas bitumena vietā ar portlanda cementu.
4. Būves un būvju daļās, kas pakļautas atmosfēras ietekmei vai uguns nedrošībai:
 - a) kokmateriālu vietā lietojami izturīgāki un drošāki būvmateriāli:
 - 1) ceļot ēkām mūra sienas koka sienu vietā,
 - 2) sedzot jūntus ar mākslīgo šiferi vai kārnīpiem koka, salmu un niedru vietā un
 - 3) ceļot mūra, betona vai dzelzbetona tiltus koka tiltu vietā.
 - b) lietojami piesācinātie kokmateriāli - dzelzceļu galšpi, elektrības vadu stabi u.c.
5. Būvdarbi mehānizējami, sevišķi augstas konjunktūras gados, lietojot:
 - a) mehāniskos satiksmes līdzekļus, transportierus un celtņus būvmateriālu pārvietošanai un
 - b) būvmašīnas būvmateriālu iegūšanai un sagatavošanai un būvdarbu izpildīšanai.
6. Ēku būvniecība normējama:
 - a) ēku daļas, kā logi, durvis, krāsni u.c.
 - b) būvmateriāli, kā logu rātiņi, durvju pildīņi, apkalumi u.c.

Iekšēja tirdzniecība.

1. Jašamazinā preču tirdzniecība tiks uzņemumu skaits, sevišķi pilsetas (Rīga etc.)
 - a) Tirdzniecības uzņemumu nodibināšanas atļaujas (pēc koncesiju sistēmas) un uzņemumu darbības regulēšana ieviešana pēc iespējas vienā iestādē - tirdzniecības un rūpniecības kamerā. Provincēs šos uzdevumus varētu palīdzēt kārtot vietējās pašvaldības iestādes, saziņā ar kameras biedribām. Jautājumus galīgā veidā izšķirtu T.R.kamera Rīga.
 - b) Atļauja nodarboties ar tirdzniecību saistāma ar tirgotāja izglītību, lietpratību, morāli, uzņemuma telpu jautājumu, kapitalu, apsvērumiem, vai paredzētā vietā ir saimnieciska nepieciešamība pēc šāda tirdzniecības uzņemuma vai darbības nozaru paplašināšanas, vai šāda nodarbošanās nav savienota ar negodīgu konkurenci etc.
 - c) Tiesību nodarboties ar tirdzniecību zaudē: personas, kas sodītas ar tiesību zaudēšanu, kaut arī viņas šīs tiesības būtu atguvušas, personas, kas atzītas par maksātnespējīgām, kurām nodibināta aizgādība, kuras noziegušas pret tirgotāju etiku u.t.t.
2. Lielākos centros atveramas preču iepirkšanas centras, kopdarbības vai cita veida lieltirdzniecības uzņēmumi, kā akciju sabiedrības, autonomie preču nami etc. Visā valstī ir tikai 6 preču nami ar Ls 20.753.870,- lielu apmēri ar nepilniem 600 nodarbinātām personām. Tāpat kopdarbības pasākumiem pie mums vēl ir samērā maza nozīme (Biedru skaits 20% no iedzīvotājiem).
3. Jāpaceļ latviešu relatīvais svars lieltirdzniecībā, sevišķi gumijas preču, ķimikāliju, dārglietu, apavu, ādu, tekstilrūpniecības preču, apģērbu, automobiļu etc. tirdzniecībā, palīdzot sagādāt uzņēmumiem vajadzīgo kredītu, ieglītus piemērotus darbiniekus etc.

4. Vienkāršojama administratīvais režīms tirdzniecībā.
- Izdodams likums par tirdzniecības uzņēmumu koncesionāšanu.
 - Pastāvošo atļauju izsniegšana, ziņu sniegšana, formalitātes, līgumi etc. pēc iespējas kārtojamas vienā centrālā uzraudzības iestādē (L.T. un R.K.).
 - Vienkāršojama ziņu un līgumu sniegšana administratīvās iestādēs vispārīgi, izstrādājot standartizētas veidlapas visu ieinteresēto iestāžu vajadzībām.
5. Lauksaimniecības ražojumu izvērtēšanas un lauksaimniecības vajadzībām ražojošo preču akciju sabiedrības kā akcionāri piesaistāmi plašākos apmēros paši ražotāji - lauksaimnieki, kā arī akciju s-bu darbinieki.
- Ar smalkjūtīgu propagandu jāieinteresē plašākas aprindas priekšrocību akciju pirkšana.
 - Jānod akcionāriem zināmas priekšrocības, piem. pasūtījumu izpildīšana, ražojumu pieņemšana ārpus kārtas, kredītu piešķiršana uz atvieglotiem nosacījumiem.
 - Jāpaceļ uz akcijām izmaksājamo dividendu procents.
 - Daļa no pārdotās preces maksas ieskaitāma attiecīgas personas akciju kapitālā.
 - Modificināma vērtspapīru birža.
6. Jāpaplašina laukos kopdarbības sabiedrību tīkls lauksaimniecības produktu pārstrādāšanai un nogādāšanai līdz pilsētām (piem. augļu, ogu, sakņu pārstrādāšanai), radot nopelnīgus iekšzemes pilsētās un ārpuszemēs. Racionāli izmantojot šīs izejvielas, lauksaimnieki panāks taisnīgu preču izvērtēšanu.
7. Jānokārto lauksaimniecības ražojumu tirgus, panākot tiešu sadarbību starp paterētāju biedrībām (veikaliem) pilsētās un lauksaimniecības produktu izvērtēšanas sabiedrībām un pašiem lauksaimniekiem laukos.
- Samazināms starpnieku skaits un starpniecības procents tirdzniecībā.
 - Cenu pazemināšanas nolūkos tirdzniecības darbība racionalizējama.
 - Jāizved kopdarbības propaganda skolās, arodorganizācijās, pašvaldībās u.t.t.
 - Jāpaceļ kopdarbības izglītība tautā.

45
EJ

- e) Kopdarbības sabiedrības preču apgrozības prēmiju izmaksas daļa ieskaitama pašās biedriem un arī svešiem preču iepircējiem.
8. Jānodibina centrālā krājaizdevu sabiedrību savienība, kas kartotu krājaizdevu s-bu tīkla neorganizēšanu pēc vajadzības vienmērīgi pa visu valsti pēc rajonu principa, izsniegtu krājaizdevu s-bām aizdevumus etc.
9. Jāustur izliedzinātas cenu šķēres lauksaimniecības un rūpniecības produktiem.
10. Jāpanāk preču cenu līmeņa pazemināšana, sevišķi rūpniecības precēm, pagaidām ar cenu inspekcijas palīdzību, vēlāk organiski komerciālas un administratīvās racionalizācijas ceļā.
11. Normālais cenu līmenis jāustur stabils. Cenu stabilitate jāpanāk:
- a) Naudas apgrozības daudzuma regulēšanu iekšzemenē.
 - b) Kredīta politiku.
 - c) Muitas tarifu.
 - d) Nodokļiem.
 - e) Kopdarbību.
 - f) Preču krājumiem.
 - g) Valsts budžeta politiku.
 - h) Valsts piemaksām.
 - j) Cenu noteikšanu Cenu inspekcijā etc.
12. Izliedzinamas cenu diferences valsts dažādos novados svarīgākām precēm - mašīnām, mākslīgiem mēsliem etc.
13. Pagaidām preču cenu regulēšana nododama vienas valsts varas orgāna rokās.
14. Jāizskauž preču dažādība izveidot preču kvalitatīvu un kvantitatīvu standartizēšanu.
15. Nav pieļaujama līdzšinējā rakstura karteļu un sindikātu nodibināšana iekšzemes tirdzniecībā, kā arī likvidējami vēl pastāvošie.
- a) Jāizdod likums par saimniecisko interešu kopām, kas pārkartotu līdzšinējās uzņēmumu apvienības valstisku interešu garā.

186
187

b) Ražošanas un tirgus apvienības dibināšanas eksporta veicināšanai ārējā tirdzniecība.

16. Izstrādājams Latvijas tirdzniecības tiesību kodeks.
17. Izdodams likums par tirdzniecības uzņēmumu konkursu.
18. Izdodams likums par tirdzniecības grāmatvedību.
19. Nokārtojams tirdzniecības darbinieku skolu (izglītības) jautājums.
20. Paplašināmas un izveidojamas kopiegādes un koptārdošanas sabiedrības amatniecības ražojumu pārdošanai un ražošanas līdzekļu iegādāšanai. Šādam kopdarbības s-bām jātagāda:
 - a) Savies biedriem darbus un piegādes brīve, vai arī izsoles un sacensības ceļā, slēdzot līgumus ar valsts un pašvaldību iestādēm un saimnieciski-sabiedriskām organizācijām un uzņēmumiem, kā arī ar privātam personām.
 - b) Ražošanas līdzekļus.
 - c) Jaunoorganizē ražojumu koptārdošana savos veikalos.
21. Nepieciešami atrisināt kopdarbības s-bu jautājumu atsevišķi Rīgā - mēbeļu tirdzniecība, lai piespiestu starpniekus izbeigt amatnieku un pircēju izmantošanu, jo pēc pieejamiem datiem Rīgā 1935.g. strādāja 858 mēbeļu galdniecības, tapstavas un krēslinieku darbnīcas, kuras nodarbinā 2.371 personu (visā valstī 5.500). 1913.gadā Rīgā bija mēbeļu tirdzniecības uzņēmumu skaits 53, tagad - 116 (1935.g. - 140). Tās strādā ar nazu apgrozījumu un lielu peļņu. Amatniekiem pašiem trūkst līdzekļu, lai piedalītos izsolēs, lai dotu mēbeles uz nomaksu u.t.t., kāpēc te ieviesies nevēlams starpnieks - tirgotājs.
22. Noorganizējama lietotu priekšmetu un atkritumu tirdzniecības nozare, radot aparātu, kas par visu valsti savāktu parstrādāšanai lupatas, dzelzi, stiklu un gumijas etc.
23. Grāmatu un rakstamlietu tirdzniecība nokārtojams jautājums par skolu kooperatīvu centrālo (izdevniecības) savienību, kas būtu šo kopdarbības pasākumu tīkla noorganizētāja, idejiskā vadītāja, kā arī mācības līdzekļu apgādātāja.

24. Sašas tirdzniecības laukā pavairojams Latvijas Lauksaimniecības kameras mājlopu zirgu skaits pie dzelzceļa stacijām (pastāv tagad kādās 100 vietās) kur noteiktās dienās iepirktu mājlopus.
25. A/S-bai „Bekona eksports” jāuzpērk viss lauksaimnieku pievestain cūku skaits. pašlaik „Bekona eksports” iepērk apmēram 70% no visam tirgos atvestām cenām, 10% nopērk privatie pircēji, bet kādam 20% trūkst pircēju. Cūku eksports būtu palielināms par kādam 30 - 40%.
26. Koku tirdzniecība notādama zem valsts kontroles, lai koku izmantošana ievērotu lielāku taupību. Koku takses cenu jāpieskaņo tuvāk tirgus cenai, grozot noteikumus par koksnes izsniegšanu uz atvieglotiem noteikumiem.
27. Jāsamazina aptieku un drogu veikalu skaits Rīgā, kā arī aptieku preču (zāļu) cenas. Aptiekas sadalāmas vienmērīgi pēc vajadzības (pastāv atļauju sistēma) pa visu valsti (mums ir 501 aptieka ar 567 nodarbinātiem). Liepājas, Valmieras, Rīgas apriņķos par daudz. Aizputes apr. par maz u.t.t. Rīgā uz 1 aptieku (1936.g.) iznāca 2,8 kv.klm. vai 5.000 cilvēku. Latvija caumēra 128 kv.klm. un 3.814 iedzīvotāju.
28. Nokārtojama līnu stiebrīņu uzpirkšana no lauksaimniekiem - līnu audzētājiem pārstrādāšanai tieši fabrikās. Šādas fabrikas paredzētas nodibināt 6 gadu plāna projektā. Iepirktavas varētu nodibināt pie lauku paterētāju biedrībām vai pienotavām, kas tuvāk dzelzceļu stacijām, izbūvējot attiecīgas noliktavas.
29. Jāpaplašina viesnīcu un līdaīgu uzņēmumu skaits Latvijā. lielāku šādu uzņēmumu (kas būtu izpirkušas tirdzniecības zīmes) pa visam trūkst: Salacgrīvā, Gulbenē, Durbē, Jaunjelgavā, Jēkabpilī, Grīvā, Ilukstē, Varakļānos, kā arī laukiem. Iebraucējiem, viesiem, ceļotājiem trūkst ērtas apmešanās vietas, vai turistu mitnes, kādas ļoti izplatītas citās valstīs.
30. Lielāka vēriba piegriežams ārpusskolas izglītības, sporta un mākslas uzņēmumiem uz laukiem, kas atturēs iedzīvotājus no sekām izpriecām. Šādi privāti uzņēmumi, kas izpirkuši

48
149

tirdzniecības-rūpniecības zīmes 1937.g. bija pa visu valsti tikai kādi 150, bet no šī skaita uz laukiem bija - 10, šie ietilpst ap 100 kino. latgalē šādu uzņēmumu ir pavisam maz. (Tautas universitāte, privatu valodu kursi, aktieru un praktisko zinību kursi, muzikas orķestri, kori, slidotavas, vintirgotavas etc.).

31. No tirdzniecības racionalizācijas panākamais labums izlietojams preču cenu pazeminājumā, kas pacels patērētāju pirktspējas un pieprasījumu pēc precēm, kas ir katras ražošanas attīstību pamatnosacījums. Racionalizācija jāpanāk ar:
- a) Apgrozījumu pavairošanu centralizejot tirdzniecību atsevišķos lieluzņēmumos.
 - b) Samazināt vispārējos tirdzniecības izdevumus.
 - c) Uzlabojot tirdzniecības kalkulāciju un grāmatvedību.
 - d) Padarot elastīgus pārdošanas nosacījumus, racionalizejot iepirkšanu un ietaupot iesaigošanas materialus.

49
Lef

T e r e s
eksportam un importam

1. Uzturēt pēc iespējas lielus ārējās tirdzniecības apgrozījumus.
2. Ārējās tirdzniecības bilancei 6 gadu kopumā jābūt ap 50 milj. latu aktīvai lai uzkrātu dārgmetālu un valūtas rezerves.
3. Jācenšas pēc iespējas izlīdzināt ar atsevišķām valstīm esošās pasīvās tirdzniecības bilances, kā arī stipri aktīvās bilances ar tām valstīm ar kurām mums pastāv kļiringa līgumi. Pasīvās bilances izlīdzināmas, pēc iespējas, eksporta palielināšanas ceļā.
 - a) uz USA galvenokārt palielināms sviesta, siera, celulozes, papīra, šokolīna sakņu, kūdras izolācijas plašu, zivju konservu eksports un sašaurināms kokvilnas imports;
 - b) no Dānijas izbeidzama lopbarības - sojas pupu atkritumu, eļļas raušu etc. imports;
 - c) uz Krieviju paplašināms liellopu, cūk-, ādu un dažādu fabrikātu eksports;
 - d) uz Poliju paplašināms stikla, krāsū, cementa, zivju konservu eksports, bet sašaurināms akmeņogļu un balķu imports;
 - e) uz Čehoslovākiju paplašināms līnu diedzīņu un ādu eksports, bet izbeidzams kviešu imports;
 - f) uz ziemeļu zemēm, piem. Zviedriju paplašināms līnu diedzīņu, zieģeļu, klinkoru, krāsū zemju, cementa eksports;
 - g) uz Argentīnu paplašināms celulozas, papīra, gumijas izstrādājumu, finieru, līnu izstrādājumu, gaļas konservu, zivju konservu eksports, bet izbeidzams kviešu, lopbarības un tehnisko tauku imports;
 - h) uz Brazīliju paplašināms celulozas, papīra, līnu izstrādājumu, gaļas konservu, gumijas izstrādājumu un zivju konservu eksports; bet sašaurināms kokvilnas imports;
 - i) uz Kanādu paplašināms saldumu, sviesta, līnu diedzīņu, krāsū eksports.
 - j) uz Ķīno austrumu un dienvidu zemēm paplašināms finieru, papīra, zivju konservu, kustu daļu un līnu diedzīņu eksports, bet sašaurināms dienvidu ogļu, tekstilrūpniecības izejvielu, lopbarības,

50
49

slāpekļa mēsla etc. imports;

k) uz Vācijas sašaurināms papīrmalkas, finieru, lina un lina dielziņu eksports. Tāpat sašaurināms arī to pārējo preču eksports kontingents, kuram varam tirgu (kaut arī lētāku) atrast pārējās valstīs.

4. Pārkratojama importa struktūra ar muitas politikas palīdzību, lai sašaurinātu mūsu dārgi strādājošo nozaru ražošanu.

Šini sakarībā:

a) būtu jāpastiprina kokvilnas audumu un diegu, vilnas audumu ievēdums, to lauksaimniecības mašīnu ievēdums, kuru ražošana komplicēta un kuru pieprasījums nav sevišķi liels, mehānisko dzinēju, rūpniecības mašīnu, kabeļu un stiepuļu, naglu u.c. tādu preču ievēdums, kuru ražošanā ārzemju izejvielas sastāda pāri par 50% no ražojuma pašizmaksas;

b) sašaurināms būtu zirgu, asiņu, gārvielu, balķu, neapstrādātas kokvilnas, vilnas, eļļas un tehnisko tauku, benzīna, mākslīgo mēslu, papīra, auto daļu, ķieģeļu, kazeīna un albumīna imports, bet pavīnam izbeidzams cementa un celulozas imports. Jāizbeidz arī vai atsevišķos gadījumos līdz minimumam jāsašaurina pārtikas produktu un lopbarības ievēdums, kā piemēram rudzu, kviešu, auzu, kukuruzas, eļļas raudu, sojas pupu atkritumu, pa daļai arī rīsa, apelsīnu, banānu un siļķu, imports, jo šīs preces jāatvieto ar mūsu lauksaimniecības un zvejniecības ražojumiem

5. Imports pastiprināms no valstīm ar kurām mūsu tirdzniecības bilances aktīvas kā Lielbritānija, Holande, Somija, Vācija, Irija etc.

6. Kliringa līgumi slēdzami ar valstīm, ar kurām mūsu ārējās tirdzniecības bilance var izveidoties pasīva.

7. Preces ievēdamas pēc iespējas no pirmrakotāja un ne no valstīm - starpniecības.

8. Izveidojami mūsu preču eksporta tirgi, piesaistot arvien lielāku valstu skaitu mūsu preču nopēšanā.

9. Sašaurināms izejvielu eksports, bet paplašināms pusfabrikātu un fabrikātu eksports. Paplašināms to pārtikas vielu eksports, kuru ražošanas pašizmaksas, salīdzinot ar ārzemēm, viszemākās un kuras eksportējam visizstrādātākā veidā (piem. sviests). Sakarā ar to:

a) paplašināms oāku, liellopu, sviesta, siera, olu, medus, zivju konservu, ābolu sāklu, vīķu, celulozas, papīrrūpniecības ražojumu, lina diegu, cementa, ķieģeļu, klinkeru, stikla, krāsnu zemes, mītu ādu un ādu izstrādājumu, kastu daļu un oītu koku izstrādājumu eksports;

FD 57

- b) sašaurināms neapstrādātu koku, sevišķi papīrmalkas, neapstrādātu ādu, lina sēkli, lina šķiedras, kā arī finieru eksports, lai nebūtu finieru izgatavošanai kļuvi jāievēd no ārzenēm.
10. Svarīgākos eksporta tirgos nodibināmas māsu preču izvietojanas centras, kas pūstū māsu preču novietojanas iespējas, vajadzīgo preču standartu, reklamētu preci etc. Šīm centrālām būtu jārdpejas arī par importejamo preču sagādi.
 11. Lai sagatavotu māsu tirgotājus starptautiskai tirdzniecībai, Tirdzniecības un rūpniecības kamorai uzliokams par pienākumu komandēt uz ārzenēm zināmu personu skaitu. Šīs personas no sākuma varētu būt kā mīcekļi dažādos oītu valstu uspūsmos, vēlāk kā agenti un beidzot kā patstāvīgi eksportieri - importieri. Sevišķa vūriba jāpiegriež agentu nosūtīšanai uz visām kautok svarīgām māsu preču eksporta valstīm, māsu ražojumu propagandēšanai.
 12. Eksporta un importa regulēšanā un eksporta paplašināšanā aktīvi piesaistami paši tirgotāji. Šīm nolūkam dibināma ārjās tirdzniecības veicināšanas centrāle. Šīm centrālām iesaistami arī visi ražotāji, kurū ražojumu eksports iespējams. Šīm ražotājiem uzliokams par pienākumu daļu ražojumu eksportēt, lai segtu daļu importejamo izējvielu vērtības. Šai centrālei nododami arī valsts budžeta līdzekļi eksporta atbalstīšanai.